

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Факультет природничих наук

Кафедра лісового і аграрного менеджменту

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему **«АНАЛІЗ ЗАВДАНЬ РОЗВИТКУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНІ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ В РАМКАХ
КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ»**

Виконав: студент 2 курсу, групи ЛГ-21м

спеціальності 205 «Лісове господарство»
(шифр і назва спеціальності)

Купчак Руслан Володимирович

(прізвище та ініціали студента)

Керівник:

Кандидат технічних наук, старший науковий
співробітник

Коржов Володимир Леонідович

науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент:

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Івано-Франківськ – 2024

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота на здобуття другого (магістерського) рівня викладена на 64 сторінках машинописного тексту і містить в собі реферат, вступ, п'ять розділів, які включають 1 таблицю та 10 рисунків, висновки і пропозиції, список використаних джерел та 2 додатки.

В процесі виконання магістерської роботи проведені аналітичні дослідження, під час яких використовувалися випробувані методики збору і аналізу вихідних даних, актуальні практичні рекомендації, міжнародні і вітчизняні нормативно-правові документи, а також матеріали підприємств і організацій лісової галузі. В результаті проаналізовано світовий досвід вирішення проблем функціонування гірських територій, встановлено особливості природно-виробничих умов діяльності лісових підприємств Карпатського регіону, відзначено особливості їх розвитку, які витікають із положень «Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат», та стан їх виконання. Практичним результатом є підготовка висновків і пропозицій стосовно значення і ролі Карпатської конвенції для лісового сектору та забезпечення ефективної імплементації «Протоколу про стале управління лісами у рамках Карпатської Конвенції».

Ключові слова: гірські регіони, Українські Карпати, лісові підприємства, природно-виробничі умови, Карпатська конвенція, завдання, імплементація положень

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Тенденції розвитку гірських територій.....	6
1.1 Актуальність розвитку гірських регіонів та транскордонної співпраці.....	6
1.2 Історія створення та суть Карпатської конвенції	11
2.Методика досліджень.....	17
3. Коротка характеристика Карпат	19
3.1 Загальні відомості про Карпатську гірську країну	19
3.2 Природні умови Українських Карпат	21
4 Лісогосподарська діяльність в Українських Карпатах	28
4.1 Загальна характеристика лісового фонду	28
4.2 Показники лісогосподарської діяльності	34
5 Міжнародні завдання із запровадження сталого управління лісами в Українських Карпатах	39
5.1 Протокол про стале управління лісами у рамках Карпатської конвенції	39
5.2 Стратегічний план дій запровадження протоколу про стале управління лісами	43
5.3 Застосування вимог Карпатської конвенції в лісовій галузі	45
Висновки і пропозиції	49
Список використаних джерел	53
Додаток А. Лист Держлісагентства щодо надання звітності про	

виконання вимог Стратегічного плану	60
Додаток Б. Звіт з виконання Стратегічного плану дій	62

ВСТУП

Актуальність теми. Гірським територіям притаманна надзвичайно важлива природо регулююча роль, великі потенційні запаси природних ресурсів а також визначальне ландшафтне і біологічне різноманіття. На гірських територіях присутня значна частина (близько 25%) світового наземного біорізноманіття. Проте, тяжкі природно-кліматичні умови гірських територій здійснюють негативний вплив на рівень матеріального добробуту їх жителів, накладаючи суттєві обмеження щодо вибору форм і видів діяльності місцевого населення. Також, екосистеми гір є надзвичайно вразливими до негативних тенденцій кліматичних змін та їх наслідків.

Перед людством стоять завдання проведення поступових і планомірних дій покликаних запровадити країнами світу ресурсо- і природо ефективної, ростучої і конкурентоспроможної економіки, з встановленням пріоритетів збереження довкілля, забезпечення здоров'я і добробуту населення. Такі завдання є важливими і глобальними та вимагають різнопланових і масштабних дій в багатьох сферах життєдіяльності. В цьому контексті особлива увага приділяється розвитку лісової сфери з подальшим поєднанням лісгосподарської діяльності з біоекономікою, забезпеченням зайнятості сільського населення і отримання ними доходів. Особливе значення набувають дії, спрямовані на пом'якшення і адаптацію до кліматичних змін, поліпшення стійкості і життєвості лісових ресурсів з одночасним забезпеченням надання ними різноманітних екосистемних послуг [1,2].

З урахуванням важливої ролі лісового сектору в розвитку біоекономіки чинною «Державною стратегією управління лісами України до 2035 року» передбачаються напрямки, механізми і практичні заходи націлені на удосконалення діяльності лісового та мисливського господарства для забезпечення довгострокових державних інтересів. При цьому, має бути досягнуто поєднання принципів державного регулювання з механізмами ринкових відносин. Крім того, нашою державою підписано міжнародну угоду - «Рамкова конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат» (в подальшому Карпатська конвенція), якою поставлені завдання щодо поліпшення якості проживання гірського населення, укріплення місцевих економік та громад, а також збереження природних ресурсів і культурної спадщини. Тому, для Карпатського регіону України, важливим завданням є використання принципів сталого управління лісами, що дозволить досягнути і підтримувати стійкість гірських екосистем [3-5].

Об'єкт дослідження – діяльність лісових підприємств Карпатського регіону України з урахуванням положень міжнародних угод стосовно лісової сфери.

Мета роботи – встановлення особливостей розвитку лісових підприємств в контексті положень Карпатської конвенції та наявних проблем запровадження наближеного до природи лісівництва.

Метод досліджень – аналітичні дослідження міжнародних і вітчизняних нормативно-правових документів, а також матеріалів підприємств і організацій лісової галузі, опрацювання отриманих вихідних даних, проведення їх аналізу та підготовка висновків і пропозицій на їх основі.

В процесі виконання магістерської роботи проаналізовано світовий досвід вирішення проблем функціонування гірських територій, встановлено особливості природно-виробничих умов діяльності лісових підприємств Карпатського регіону, відзначено особливості їх розвитку, які витікають із положень Карпатської конвенції, та стан їх виконання. Практичним

результатом є підготовка висновків і пропозицій стосовно значення та ролі Карпатської конвенції для лісового сектору і забезпечення ефективної імплементації «Протоколу про стале управління лісами у рамках Карпатської Конвенції», які можуть бути використані для прийняття управлінських рішень.

1 ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГІРСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

1.1 Актуальність розвитку гірських регіонів та транскордонної співпраці

1.1.1 На планеті Земля гірські території становлять 27% поверхні, де живе 15% всього населення планети. Переважна більшість (91%) цих людей є жителями країн, що розвиваються. Необхідно відмітити, що гірським територіям притаманна надзвичайно важлива природорегулювальна роль, великі потенційні запаси природних ресурсів а також визначальне ландшафтне і біологічне різноманіття. На гірських територіях присутня значна частина (близько 25%) світового наземного біорізноманіття. Крім того, наявні генетичні ресурси, які є вкрай важливими для життєвості, адаптованих до місцевих умов різних видів рослин і тварин. За приблизними оцінками з гір отримують 60-80% світових обсягів прісної води для різних видів споживання (побутового, господарського і промислового). При цьому, ліси розташовані на 40% гірських територій. Тут також функціонують більшість (близько 60%) всіх біосферних територій і майже третина 30% об'єктів Світової спадщини. Вагома частина (майже 20%) світового туризму проходить в гірській місцевості.

Проте, тяжкі природно-кліматичні умови гірських територій, здійснюють негативний вплив на рівень матеріального добробуту їх жителів, накладаючи суттєві обмеження щодо вибору форм і видів діяльності місцевого населення. Це призводить до того, що переважна частка гірських народів перебуває в переліку найбільш бідних і знедолених. Тому в таких країнах багато людей живе за межею бідності, а понад 30% з них має обмежений доступ до їжі. Погане користування надрами, знеліснення, не ефективне сільське господарства і неконтрольований ріст кількості населення спричиняють виникнення ризиків втрати засобів до існування, зростання процесів ерозії, опустелювання і знищення біорізноманіття. Також, екосистеми гір є надзвичайно вразливими до негативних тенденцій кліматичних змін та їх наслідків.

На особливості і проблеми функціонування гірських екосистем та їх значення в світовому масштабі почали звертати увагу ще в середині позаминулого століття. Тоді, дві держави альпійського регіону (Баварія та Австрія) започаткували прийняття законів, якими регулювалося лісогосподарська діяльність і встановлювалися обмеження щодо вирубування лісів. В регіоні Українських Карпат вперше ідея стосовно необхідності встановлення спеціальних законів для регламентації господарювання виникла після побудови в 1860 році залізниці Львів – Будапешт – Відень. Це призвело до масових рубок в Карпатах та виникнення пов'язаних з цим кризових стихійних явищ. Тому Галицьке лісове товариство звернулось до тодішнього уряду з відповідним проханням [1,6].

З початку минулого століття стали визнаватися різноманітні цінності гір і необхідність встановлення підтримки жителів гірських регіонів. Понад 30 років тому Конференцією ООН з довкілля та розвитку, яка відбулася в Ріо-де-Жанейро (так званий «Саміт Землі»), прийнято «Порядок денний на 21 сторіччя». Цей документ є одним із перших, які прийняті на загальносвітовому рівні, що відображають реалії життя в гірських регіонах та подають напрямки їх розвитку. Ним поставлено низку завдань для

національних урядів стосовно вирішення проблеми покращення умов життя народів, які населяють гірські території, без порушення цілісності їх екосистем. Також, прийнято ряд рекомендацій стосовно того, яку політику щодо гір варто проводити [7].

На Всесвітньому гірському форумі, що відбувся в 2000 році у Франції, всебічно розглянуті економічні, екологічні, соціально-політичні питання розвитку гірських регіонів і прийнято «Хартію гірських народів», що націлювала політику на виконання умов, за яких гірські території повинні знайти місце в світі, зберігаючи свою унікальність і застосовуючи принципи відкритості і економічного змагання. При цьому, мали би бути змінені умови торгівлі на свою користь, а також збережено контроль за станом довкілля і природними ресурсами [8,9].

1.1.2 Важливим є функціонування під егідою Організації об'єднаних націй добровільної спільноти, назва якої «Гірське Партнерство». Її основною метою є поліпшення умов проживання гірського населення та захист середовища гір у світовому масштабі. Членами цієї спільноти, яка створена у 2002 році, офіційно зареєстровано понад 400 урядів різноманітних держав і поза урядових організацій, громадських і приватних об'єднань та міжнаціональних органів влади. Члени спільноти дотримуються таких постулатів:

- завданням сталого розвитку гірських територій надається підвищена увага як громадськості, так і приватного сектора;
- обов'язковим є дотримання взятих на себе зобов'язань і принципів прихильності;
- в гірські регіони направляються інвестиції.

Спільнота є платформою для сумісних дій і програм, які спрямовані на вирішення наявних в гірських регіонах проблем, для чого застосовуються не тільки багатогранні і різноманітні ресурси, але і нові знання, досвід та необхідна інформація від своїх членів. Мета цих чинників є стимулювання практичних ініціатив на всіх рівнях для забезпечення поліпшення якості

життя та довкілля гірських регіонів світу. Члени спільноти концентрують свої зусилля в напрямку надання підтримки та сприяння процесам спільного вирішення проблем та застосування конкретних ініціатив на різних рівнях (національному, регіональному і міжнародному), а також для підвищення знань про виклики, що стоять перед гірськими народами і екосистемами. Основними напрямками дій «Гірського Партнерства» є: підвищення рівня знань на глобальній арені; просування спільних проектів; обмін знаннями; зміцнення потенціалу.

Діяльність цього партнерства координується Секретаріатом, фінансування діяльності якого проводиться Швейцарською Агенцією з розвитку та співробітництва, а також Міністерством закордонних справ Італії. Секретаріат служить в якості суб'єкта, який об'єднує установи та їх діяльність у галузі сталого гірського розвитку з метою досягнення широкої і різнопланової участі, узгоджених дій і створення впливу всіх членів спільноти. Необхідно підкреслити, що спільнота «Гірське Партнерство» є відкритою для нових учасників, які повинні відповідати вищезгаданим умовам і бути готовими надавати сприяння виконанню завдань ти досягненню поставлених цілей [10-12].

1.1.3 На теперішній час, також є чинними ряд міжнародних конвенцій регіонального спрямування, до яких входять країни, території яких знаходяться на певних гірських масивах. Зокрема, це створена в 1989 році Альпійська конвенція і започатковані у 2003 році Карпатська конвенція і Центрально-Азіатська гірська хартія. Вищенаведені конвенції закріплені міжнародними договорами, які включають в себе домовленості між певними країнами про проведення узгоджених дій на гірських територіях із застосуванням принципів збалансованого і сталого розвитку. Для прикордонних регіонів характерним є не тільки спільність історичного минулого і географічного положення, але і аналогічні природні і господарські умови та ресурси. Це підкреслює доцільність участі в програмах транскордонної співпраці. Такі програми виконують роль одного з

ключових інструментів підтримки ЄС своїх країн-сусідів і є для нашої держави вагомим інструментом поліпшення різнопланових економічних, природоохоронних соціальних та інформаційних і культурних зв'язків [4, 13-16].

Для покращення державної політики в цій сфері прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо транскордонного співробітництва» [17]. В цьому законі декларується можливість утворення суб'єктів прикордонної співпраці, які будуть виступати незалежними юридичними особами. Наразі, підтримка ЄС прикордонної співпраці проводиться в рамках таких двох масштабних ініціатив: Європейського інструменту сусідства та Програми територіальної співпраці країн Східного партнерства. Фінанси, які виділяються в рамках цих ініціатив, мають сприяти поборенню загальних проблем, зв'язаних з інтенсивним переміщенням населення і товарів, екологічними і гуманітарними питаннями. В теперішній час для України існує п'ять програм транскордонного співробітництва, застосування яких має місце в 11 прикордонних областях. Для регіону Українських Карпат найважливішою є «Програма транскордонного співробітництва Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна», в рамках якої виконуються важливі і актуальні міжнародні проекти. Такі проекти призначені для інтенсифікації та поглиблення економіко-соціальної співпраці між прикордонними регіонами вищезазначених країн.

В цьому контексті, можна зробити висновок про те, що транскордонна співпраця є основним чинником, який створює основу для виконання завдань інтеграційної стратегії нашої держави. Ці завдання полягають в запровадженні ефективної системи взаємовідносин із сусідніми державами, які є членами ЄС. Тим більше, нещодавно набула чинність «Угода про асоціацію між Україною і Європейським Союзом». В цьому документі, поряд з іншими завданнями, відзначено необхідність вдосконалення регіональної політики і проведення транскордонної співпраці в напрямку розвитку

сільських територій [18-20]. У ряді статей угоди (глава 27 «Транскордонне та регіональне співробітництво») задекларовано, що її учасники [18]:

- сприяють взаєморозумінню і двосторонньому співробітництву в сфері регіональної політики щодо методів формування і реалізації регіональних політик, зокрема багаторівневого управління та партнерства, з особливим наголосом на розвиток відсталих територій і територіальної співпраці, створюючи при цьому канали зв'язку і активізуючи обмін інформацією між національними, регіональними та місцевими органами влади, соціально-економічними утвореннями і представниками громадянського суспільства;

- зміцнюють та заохочують розвиток таких складових транскордонного та регіонального співробітництва, як, транспорт, енергетика, комунікаційні мережі, культура, освіта, туризм, охорона здоров'я та інших сфер, які містять елементи транскордонного та регіонального співробітництва.

1.2 Історія створення та суть Карпатської конвенції

1.2.1 Одним із головних ініціаторів започаткування Карпатської конвенції був уряд України, який ще в 2001 році звернувся до Програми з питань довкілля (надалі UNEP) з пропозицією долучитися до процесу міжурядових консультацій між країнами, в яких розташовані Карпати, з ціллю розробки проекту транскордонної угоди. UNEP створена рішенням Генеральної Асамблеї ООН в 1972 році. Її завданнями є координація дій з охорони природи шляхом заохочення міжнародного партнерства в турботі про довкілля, стимулювання і інформування націй і народів з метою покращення якості життя населення з оглядом на умови проживання майбутніх поколінь. В 2001 року українським урядом організовано проведення неформальної наради Києві, де її учасниками було погоджено перелік необхідних сфер майбутньої співпраці. Після чого, проведено ще

п'ять підготовчих нарад, під час яких відбулися офіційні перемовини між країнами, де розташовані Карпати.

Карпатська конвенція являє собою міжнародну угоду, учасниками якої є сім країн Центральної та Східної Європи. Це – Польща, Румунія, Сербія, Словаччина, Угорщина, Україна та Чехія. Схема розташування цих країн на території Карпат показана на рис. 1.1, а інформація про займані ними площі представлена на рис. 1.2. Ця угода є другою у світі регіональною угодою спеціально спрямованою на захист гірських територій. Карпатська конвенція прийнята 22 травня 2003 року в Києві під час роботи П'ятої конференції міністрів «Природне середовище для Європи» і підписана міністрами вищезгаданих країн.

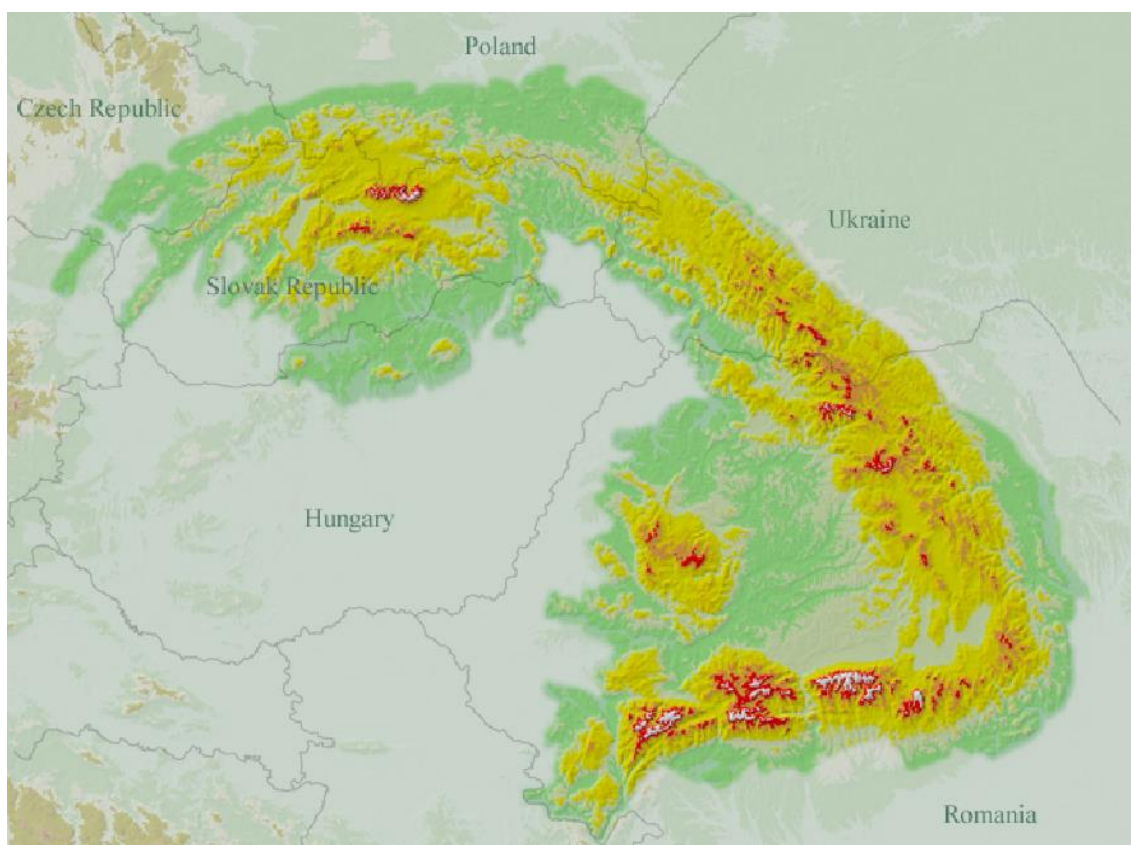

Рис. 1.1. Схема розташування цих країн-учасників Карпатської конвенції

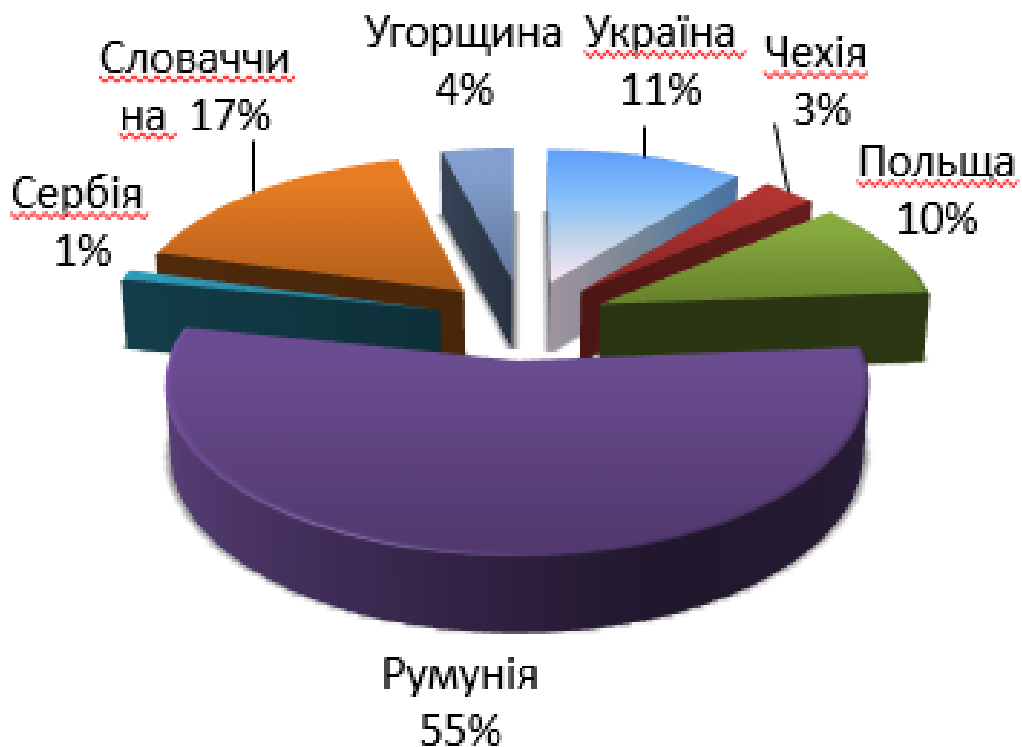

Рис. 1.2. Розподіл площі країн Карпатської конвенції в межах Карпат

Фактично Карпатська конвенція вступила в дію в грудні 2006 року в період роботи Першої Міністерської конференції країн-учасників Карпатської конвенції, яка відбувалася у Києві. На цій Міністерській конференції офіційно прийнято низку основоположних документів, головним з яких стала Карпатська декларація, що встановлює принципи співпраці країн-учасниць. Також, прийнято порядок проведення конференцій і правила фінансових взаємовідносин в рамках Карпатської конвенції. Крім того, підписано Меморандуми про взаєморозуміння з Альпійською і Рамсарською конвенціями [21-24].

1.2.2 Уряд України є депозитарієм Карпатської конвенції. Ця угода пройшла відповідну ратифікацію, що підтверджується відповідним Законом України, і стала чинною на 90-й день після передачі на зберігання четвертої із семи ратифікаційних грамоти (04.01.2006 року). Головним директивним органом Карпатської конвенції являється Конференція сторін, в сесіях якої беруть участь представники високого рівня країн-учасниць цієї міжнародної угоди. Робота таких Конференцій проходить раз в три роки. Конференція

сторін відповідає за прийняття протоколів та поправок до Карпатської конвенції, створення її допоміжних органів, визначає програму робіт та обсяги фінансування. Крім того, забезпечує розгляд і виконання вимог статей Карпатської конвенції та прийнятих нею протоколів, які є обов'язковими до виконання всіма країнами учасниками. В період між Конференціями керівництво Карпатською конвенцією здійснюють по черзі повноважні представники країн-учасниць. Поточну діяльність Карпатської конвенції організовує її Міжнародний секретаріат [25].

Основна мета Карпатської конвенції полягає у здійсненні країнами-учасницями всесторонньої політики та співпраці щодо охорони та сталого розвитку регіону Карпат з метою поліпшення якості проживання гірського населення, укріплення місцевих економік та громад, збереження природних ресурсів і культурної спадщини. Для її досягнення повинні виконуватися необхідні заходи з урахуванням наступного: принципи запобігання і застереження та забруднювач платить; широка участь громадськості із залученням всіх зацікавлених сторін; міжнародне транскордонне співробітництво; комплексне планування і управління земельними та водними ресурсами; програмний та екосистемний підходи [26-27].

1.2.3 Карпатська конвенція в момент підписання включала себе преамбулу і 23 статті. Однак, враховуючи тенденції кліматичних змін і виникаючі внаслідок цього ризики і загрози, в 2017 році прийнято рішення стосовно включення в угоду додаткової статті 12bis «Зміни клімату», що ратифіковано Законом України в 2020 році. Нижче подано перелік статей Карпатської Конвенції.

Стаття 1. Сфера застосування

Стаття 2. Загальні цілі та принципи

Стаття 3. Інтегрований підхід до управління земельними ресурсами

Стаття 4. Збереження та стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття

Стаття 5. Просторове планування

Стаття 6. Стале та інтегроване управління водними ресурсами та річковими басейнами

Стаття 7. Стале сільське та лісове господарство

Стаття 8. Сталий транспорт та інфраструктура

Стаття 9. Сталий туризм

Стаття 10. Промисловість та енергетика

Стаття 11. Культурна спадщина та традиційні знання

Стаття 12. Система оцінки/інформації про стан довкілля, моніторинг та раннє попередження

Стаття 12bis. Зміни клімату

Стаття 13. Підвищення обізнаності, освіта та участь громадськості

Стаття 14. Конференція Сторін

Стаття 15. Секретаріат

Стаття 16. Допоміжні органи

Стаття 17. Фінансові внески

Стаття 18. Протоколи

Стаття 19. Внесення змін та доповнень до Конвенції

Стаття 20. Вирішення спорів

Стаття 21. Набуття чинності

Стаття 22. Вихід

Стаття 23. Депозитарій

Відношення (пряме або опосередковане) до лісової сфери мають статті, в яких декларується: збереження та стійке використання біологічного та ландшафтного різноманіття; стійке та інтегроване управління водними ресурсами та річковими басейнами; стійке сільське та лісове господарство; стійкі транспорт та інфраструктура; система оцінки/інформації про стан навколишнього середовища, моніторинг та раннє попередження. Потрібно відмітити, що переважна більшість статей Карпатської конвенції не мають прямої дії. Ними визначаються тільки загальні підходи до вирішення проблем і вони є в більшій мірі є політичними заявами, а не встановлюють

обов'язкові вимоги для країн-учасниць. У відповідності із змістом Карпатської конвенції головним інструментом впливу служать, прийняті на Міністерських конференціях відповідні Протоколи, якими встановлюються певні специфічні і галузеві аспекти економічного, соціального і природоохоронного характеру Протоколи, які прийняті в установленому порядку і відповідним чином ратифіковані, є обов'язковими для виконання країнами-учасницями.

З метою підготовки різних документів, включаючи Протоколи, Міжнародним секретаріатом створюються і організовується функціонування Робочих групи для кожного з видів діяльності, передбачених Карпатською конвенцією. До складу Робочих групи, зазвичай, входять представники країн-учасниць. Також для участі у засіданнях Робочих груп, які проходять не менше одного разу в рік, практикується залучення кваліфікованих експертів з багатьох країн світу, представників громадських організацій, засобів масової інформації та інших заінтересованих сторін. Засідання Робочих груп є відкритими і проводяться в різних країнах-учасниках, як правило, в організаціях чи установах, що мають пряме відношення та досвід у вирішенні розглядуваних питань.

Безпосереднє відношення до лісової галузі має стаття «Стійке сільське та лісове господарство», яка поєднує два важливих і взаємопов'язаних сектори економіки, що відіграють важливу роль в забезпеченні ефективного землекористування гірських територій. В цій статті, поряд з іншими важливими вимогами стосовно виконання мети і завдань Карпатської конвенції, декларується, що країни-учасниці:

- проводять політику, спрямовану на сприяння та підтримку використання документів та програм, які відповідають узгодженим на міжнародному рівні принципам сталого управління лісовими ресурсами;
- використовують практику сталого управління гірськими лісами в Карпатах, з урахуванням численних функцій лісів, великого екологічного

значення Карпатських гірських екосистем, а також наявності менш сприятливих умов у гірських лісах;

- проводять політику, спрямовану на виділення природоохоронних територій у природних, особливо в незайманих лісах, достатнього розміру та кількості для того, щоб обмежити або забезпечити їх використання відповідно до поставлених завдань збереження лісових екосистем [26-28].

2 МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ

У відповідності до завдання на магістерську роботу в процесі її підготовки здійснено виконання таких робіт: проаналізовані тенденції розвитку гірських територій та історію створення Карпатської конвенції; здійснено аналіз природних умов та лісогосподарської діяльності в Українських Карпатах; проведено вивчення міжнародних нормативно-правових документів стосовно завдань запровадження принципів сталого управління лісами в Українських Карпатах; підготовлені обґрунтовані висновки і пропозиції; написання тексту магістерської роботи.

Для встановлення особливостей функціонування і тенденцій розвитку гірських територій, а також вивчення історії створення Карпатської конвенції здійснено пошук, опрацювання і аналіз опублікованих, чи наявних у відкритому доступі літературних джерел і інформаційних матеріалів за

останнє чверть століття. При цьому, увага приділена інформації щодо діяльності міжнародних організацій, завданням яких є вироблення і застосування практичних заходів, спрямованих на розвиток гірських територій. Особлива увага приділена історії створення, меті і завданням важливої для України міжнародної угоди – Карпатської конвенції, яка є другою в світі міжрегіональною угодою щодо гірських територій. Опрацьовано сучасні тенденції транскордонного співробітництва країн Східного партнерства, як важливого моменту для інтенсифікації та поглиблення економіко-соціальної співпраці між прикордонними регіонами ряду європейських країн.

Крім того, вивчалася зарубіжна та вітчизняна науково-технічна література, в якій подана інформація про природні умови Українських Карпат, розташування і характеристику лісів і тенденції їх стану, а також особливості виконання лісогосподарських робіт, наявні вузькі питання і проблеми, триваючі процеси реформування в лісовій галузі, їх напрямки і результати, виникаючі загрози і ризики, шляхи їх попередження чи усунення. Проведено ґрунтовний аналіз вимог двох важливих для функціонування лісової галузі документів: Протокол про стале управління лісами у рамках Карпатської конвенції та Стратегічний план дій запровадження протоколу про стале управління лісами. Особлива увага звернута на заплановані в Стратегічному плані заходи та очікувані результати, які повинні бути отримані в процесі його імплементації. Детально проаналізовано напрямки дій і стан виконання лісовим підприємствами і організаціями, які розташовані в Українських Карпатах, завдань поставлених в Протоколі та Стратегічному плані, відмічені як позитивні моменти, так і наявні упущення і недопрацювання.

На основі виконання вищенаведених робіт підготовлені обґрунтовані висновки і пропозиції стосовно значення і ролі Карпатської конвенції для лісового сектору, необхідності активізації на всіх рівнях лісоуправління (місцевого, галузевого та міністерського) зусиль і засобів для виконання її

положень, а також основних організаційно-технічних і адміністративних заходи із забезпечення практичного застосування, прийнятих в її рамках документів. Ці висновки і пропозиції можуть бути використані для прийняття грамотних і виважених управлінських рішень на різних адміністративних рівнях лісової галузі.

Написання тексту магістерської роботи, оформлення її складових частин (анотації, вступу, основних і допоміжних розділів, таблиць, рисунків, списку використаних джерел, додатків) проведено з урахування вимог «Методичних рекомендацій до написання та захисту дипломної роботи за другим (магістерським) рівнем вищої освіти» [28].

3 КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА КАРПАТ

3.1 Загальні відомості про Карпатську гірську країну

3.1.1 Карпатська гірська країна, хребти якої у вигляді величезної (протяжністю більше 1500 км) підковоподібної дуги, розташована в центральній частині європейського континенту. Гірські хребти Карпат за довжиною займають третє місце серед гірських систем Європи. Друге займають Скандинавські гори протяжністю 1700 км, а перше - Уральські гори, довжина яких становить 2500 км. Вся площа Карпат складає 211,6 тис. км². Вони розташована на території восьми таких держав: Австрії, Польщі, Румунії, Сербії, Словаччини, Угорщини, України і Чехії. Більша частина площі (53,4%) Карпат розташована в Румунії. За нею ідуть такі країни: 16,6% - Словаччина, 10,2 - Україна та 9,3% - Польща. При цьому, потрібно

відмітити, що у порівнянні з іншими країнами Карпатського регіону, Словаччина є країною з найвищими гірськими хребтами і вершинами, а гірські території займають понад 70% площі цієї держави. Найменша площа карпатських гір є в Сербії і Австрії.

Переважаючі висоти в Карпатах становлять 800 - 1200 м, за найбільшої висоти 2655 м. Це гора Герлаховські штит, що знаходиться у Високих Татрах в районі словацько-польського кордону поблизу м. Попрад. Карпати поділяються на шість таких складових частин: Західні, Східні, Південні і Сербські Карпати, Західні Румунські гори та Трансільванське плато. Південні Карпати також називають Трансільванські Альпи. Враховуючи наявні принципові відмінності у тектонічній будові, Західні і Східні Карпат поділяють по такі підпровінції: Зовнішні та Внутрішні Західні Карпати, а також Зовнішні та Внутрішні Східні Карпати. Схема розташування Карпатської гірської країни в межах державних кордонів європейських країн, а також границі її вищезгаданих складових частин подано на рис. 3.1.

3.1.2 В загальному клімат і природу Карпат можна охарактеризувати нижченаведеними основними показниками. Середні температури становлять: в січні від -2 до -5°C (на вершинах нижче -10°C); в липні +17-20°C (на вершинах до +4-5°C). Опадів випадає від 600 до 2000 мм в рік. Для Карпат характерна висотна поясність ландшафтів. З підняттям висоти над рівнем моря широколистяні і змішані ліси замінюються хвойними. Вище лісових деревостанів (місцями до 1600—1800м) ростуть субальпійські чагарники. Найвищі вершини вкриті альпійськими луками. Ряд рослин, які там зростають, відносяться до ендемічних видів [29].

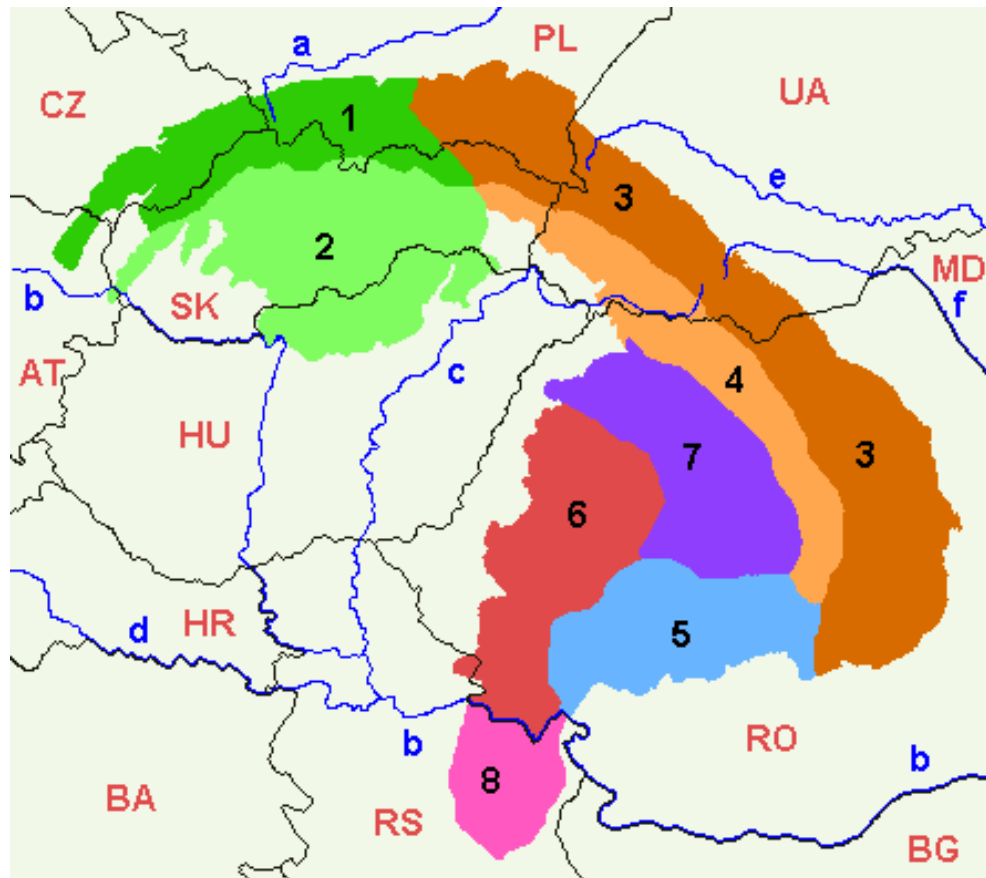

Рис. 3.1. Схема розташування Карпатської гірської країни

Умовні позначення:

1. Зовнішні Західні Карпати. 2. Внутрішні Західні Карпати. 3. Зовнішні Східні Карпати. 4. Внутрішні Східні Карпати. 5. Південні Карпати (Трансильванські Альпи). 6. Західні Румунські гори. 7. Трансильванське плато. 8. Сербські Карпати

3.2 Природні умови Українських Карпат

3.2.1 Українські Карпати є складовою Карпатської гірської країни, яка розташована на частині території Зовнішніх і Внутрішніх Східних Карпати. Вони є фізико-географічним краєм, який включає як гірську частину, так і рівнинні передгір'я (північно-східне й південно-західне). Українські Карпати займають територію площею майже 40 тис. км², яка знаходиться на південному заході України і обмежена державними кордонами України з Молдовою, Румунією, Угорщиною, Словаччиною і

Польщею та умовною лінією Чернівці - Івано-Франківськ - Яворів. На рис. 3.2 подана карта, яка показує місце розташування Українських Карпат, їх орографічну структуру, наявні фізико-географічні області та прилеглі території.

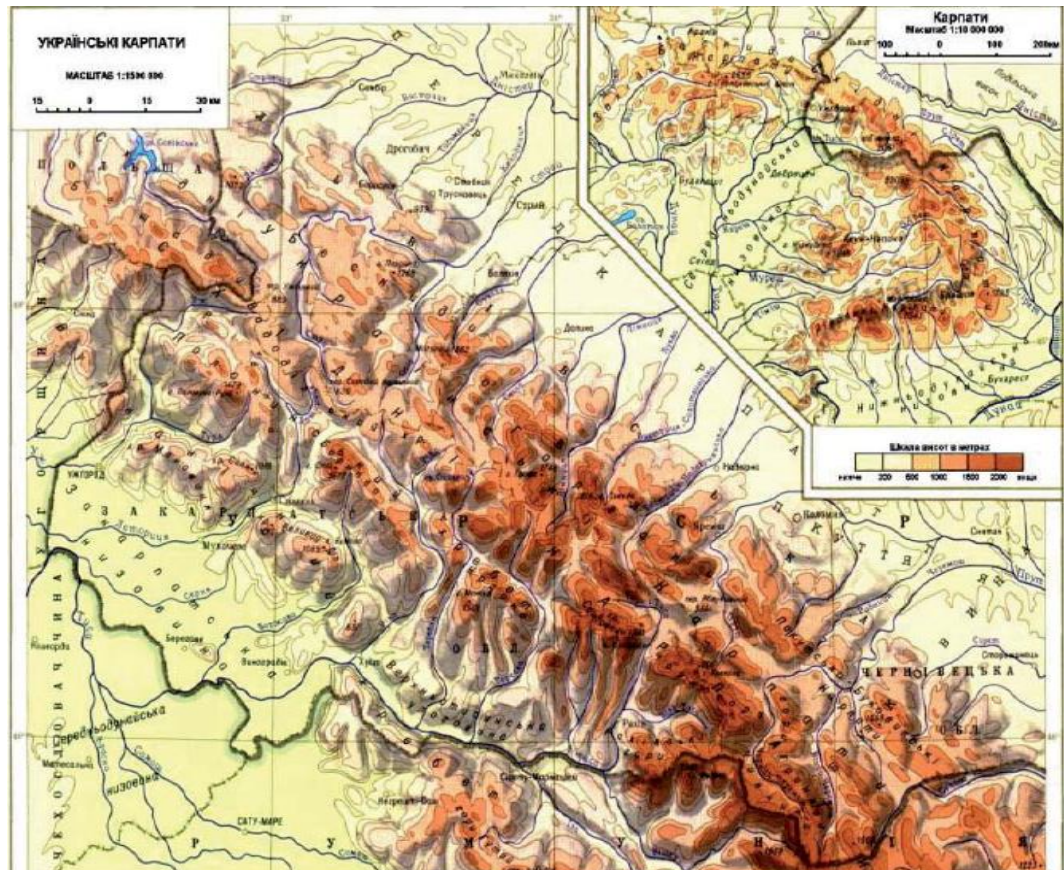

Рис. 3.2. Місце розташування Українських Карпат, їх орографічна структура, фізико-географічні області і прилеглі території

Гірська споруда Українських Карпат являє собою смугу завдовжки 280 км і завширшки 100 км. Гори належать до молодих гір і є середньовисотними. Їх висоти зазвичай становить 1- 1,5 км. Проте, наявні окремі вершини висотою понад 2 км. За віком вони є молодими горами, які утворилися в період альпійської горотворчої епохи, однак подібні на старі гори з пологими схилами й заокругленими вершинами. Це викликано таким чинником. В їхній геологічній будові переважають пісковики, глини, глинисті сланці, які є осадові породами, що пошарово нагромадилися у

морському басейні, який перед тим був на місці гір. Шари цих порід змінювали один одного багато разів по чергову. В результаті, появився фліш, що у вигляді зігнутих складок утворює гірські схили. Він легко руйнується зовнішніми силами. Потрібно відмітити, що карпатські хребти з м'якими обрисами часто помережені глибокими поперечними долинами (глибиною більше 1 км), які мають стрімкі схили. Ці долини виникли через утворення розломів в період новітніх тектонічних процесів, а потім поглибилися водними потоками річок.

3.2.2 Українські Карпати включають в себе такі основні частини, природні умови яких мають суттєві відмінності:

- Передкарпаття, що включає в себе 14 природних районів;
- гірські Карпати, до складу яких відносять Зовнішні Карпати, що включають підобласті (Скибові та Покутсько-Буковинські Карпати), області (Вододільно-Верховинська, Полонинсько-Чорногірська і Рахівсько-Чивчинська), а також Вулканічні Карпати;
- Закарпаття.

Гірська споруда Українських Карпат простягається з північного заходу на південний схід кількома паралельними пасмами, розмежованими видовженими міжгірними долинами. На північному сході до гір розташована Передкарпатська височина, яка являє собою смугу шириною 30-45 км розташовану поздовж Зовнішніх Карпат на території між північно-східним виступом гір і долинами рік Дністер і Прут. Передкарпатська височина, в основі якої лежить Передкарпатський прогин, характеризується висотами 200-500 м. Для неї характерним є чередування грядово-горбистих виположених водорозділів з відносно широкими долинами і влоговинами. Передкарпатський прогин заповнений зім'ятими у складки осадовими породами. Стікаючи з гір численні ріки розділили Передкарпаття на ряд долин, серед яких розташовані видовжені водороздільні височини. Північно-східне пасмо карпатської гряди називають Зовнішніми Карпатами, які височіють над Передкарпаттям крутим уступом. До Зовнішніх Карпат

входять такі гірські масиви: Горгани, які є центральним і найвищим масивом, де поширені скелясті урвища; Бескиди і Покутсько-Буковинські Карпати, які є значно нижчими та мають більш зруйновані хребти (див. рис. 3.3). Ці гори характеризуються асиметрією гірських хребтів, яка полягає в тому, що їх північно-східні схили зазвичай є стрімкішими ніж південно-західні.

Рис. 3.3 – Вигляд гірських масивів Бескид

Вододільно-Верховинські Карпати становлять серединну вісь Українських Карпат. Вони є не найвищими в цій гірській споруді (найбільші абсолютні висоти складають 1,7 км), однак служать головним карпатським водорозділом для водозбірних басейнів рік Тиса, Прут і Дністер. На цьому водорозділі влаштовані головні перевали (Ужоцький, Верецький, Торунський, Вишківський і Яблуницький), через які проходять дороги, що зв'язують Передкарпаття і Закарпаття. Полонинсько-Чорногорські Карпати є найвищими. Висота їх хребтів є більшою за 1,4-1,5 км. Ці гори охоплюють Полонинський хребет. Він розчленований долинами річок на окремі масиви, до яких відносяться-полонини Рівна, Боржава, Красна, гірські масиви

Свидовець і Чорногора та Гринявські гори. Висоти найвищих вершин є найбільшими на Чорногорі, де шість з них, в тому числі і найвища гора Говерла мають висоту понад 2,0 км. Південніше від Чорногори розташований Мармароський масив, який є єдиним в Українських Карпатах, де на поверхні присутні тверді кристалічні породи (гнейси, сланці). В цей масив входять Чивчинські і Рахівські гори, яким притаманні не надто високі гори з хребтами висотою 1,2-1,9 км. Ця територія є найдавнішою складовою Українських Карпат і має вигляд, що притаманний молодим і високим горам, які відзначаються характерними льодовиковими формами рельєфу (гострі вершини, скелясті і стрімкі схили, глибокі долини).

Зі сторони Закарпаття розташований Вулканічний або Вигорлат-Гутинський хребет, висоти якого становлять 300-1100 м. Він піднятий над низовиною у вигляді окремих конусів згаслих вулканів, котрі об'єднані потоками лави у масиви, між якими знаходяться долини річок. З північно-західною стороною гірських масивів межує Закарпатська низовина, висоти якої становлять 100-120 м. Вона лежить у міжгірській западині, заповненій осадовими і вулканічними породами, і слабо похилена в напрямку долини ріки Тиса. При цьому, на рівнинній поверхні в окремих місцях наявні вулканічні підняття у вигляді Берегівського горбогір'я, висоти якого складають понад 360 м. Через Закарпатську низовину проходить ріка Тиса і низка її правих притоків. Незначний похил поверхні і мала глибина долин рік утруднюють поверхневий стік, що призводить в окремих місцях до заболочування.

3.2.3 Клімат Українських Карпат помірно-континентальний. Однак, кліматичні умови через складний гірський рельєф відзначаються своєрідністю і різноманітністю. Рельєфом зумовлюється вертикальна кліматична зональність, яка становить орієнтовну межу вертикальних рослинних поясів. З підвищенням абсолютної висоти спостерігається зниження температури повітря в середньому на $0,6^{\circ}\text{C}$ на кожні 100м, а також змінюються такі показники: режим зволоження, характер атмосферної

циркуляції, тривалість сезонів тощо. Через значні абсолютні висоти і великі масштаби гірської країни райони Карпат відрізняються один від одного за своїми кліматичними особливостями. Відчутна різниця в кількості опадів і температурних показниках відзначається в Передкарпатті, на Карпатах та в Закарпатті. У власне Карпатах, відчутна різниця температур присутня на вершинах гірських кряжів та в міжгір'ях. Зазвичай, добова температура повітря у січні складає $-6-8^{\circ}\text{C}$ при абсолютному мінімумі -37°C , а у липні $+16-18^{\circ}\text{C}$ (у Закарпатті $+22^{\circ}\text{C}$, на гірських вершинах $+7, +8^{\circ}\text{C}$) при абсолютному максимумі $+36^{\circ}\text{C}$. Сума активних температур в середньому становить $1600-2000^{\circ}\text{C}$. У міжгір'ях ряду районів Карпат виникає явище інверсії температури, коли вище на схилах гір буває тепліше, ніж в долинах. Кількість опадів на рівнинних територіях складає $600-800$ мм/рік, у горах - 1500 мм/рік. При цьому, кількість опадів в окремих місцях наближається до 2500 мм, а на схилах Карпат та в міжгір'ях становить $700-800$ мм. Сніговий покрив у горах встановлюється на початку листопада. Танення снігу розпочинається в березні. Переважна більшість опадів випадає в літній період, за найбільшої місячної кількості опадів в розмірі $430-680$ мм, а добової - 239 мм. В період вегетації випадає $60-70\%$ опадів. Гідротермічний коефіцієнт знаходиться в межах від 2 до понад 4. Відносна вологість повітря в середньому становить $70-80\%$.

Територія Українських Карпат поділяється на шість нижченаведених вертикально-термічних зон: *дуже тепла* (низинна частина Закарпаття); *тепла* (передгірні райони Прикарпаття та Закарпаття); *помірна* (в межах висот від $450-500$ до 850 м); *прохолодна* (в межах висот від $750-950$ м); *помірно-холодна* (в межах висот від $950-1200$ м); *холодна* (субальпійський та альпійський пояси).

Клімат всередині зон є неоднорідним. З північного заходу на південний схід зростає його континентальність. У високогір'ї літо коротке і прохолодне, часто бувають бурі та грози, а по долинах густий туман. Тривалість без морозного періоду складає 120 днів. Зима, яка триває $7-8$

місяців є суворою і сніжною. Висота снігового покриву в горах коливається від 40 до 120 см і досягає 2 м. У передгір'ях зима м'яка і коротка, а літо жарке і тривале. Без морозний період складає 180 днів, а вегетаційний – 180-220 днів. Швидкість вітрів в горах невелика, але під час буревію може досягати 40 м/с.

Внаслідок значних перепадів висот у Карпатах спостерігається вертикальна зміна природних умов. За особливостями ґрунтово-рослинного покриву на передкарпатських схилах розрізняють п'ять висотних поясів:

- передгірний пояс мішаних шпильково-широколистих лісів і лук (до висоти 600м), де на дерново-підзолистих ґрунтах ростуть мішані ліси з дуба, граба, ялиці, які чергуються з луками;

- нижній гірсько-лісовий пояс (приблизно до висоти 1,1км), який складається з букових та мішаних ялицево-ялиново-букових лісів;

- верхній гірсько-лісовий пояс (приблизно до висоти 1,5км), характеризується смерековими та ялицево-смерековими лісами;

- субальпійський пояс (приблизно до висоти 1,5-1,8км), в якому поширені криволісся та рідколісся з низькорослих сосни, вільхи, ялівцю та злаково-різнотравні луки;

5) альпійський пояс (вище 1800м) з низьких чагарників і трав'яних лук.

Для обох гірських лісових поясів характерними є бурі гірсько-лісові ґрунти. Субальпійські й альпійські луки вкривають полонини, де поширені гірсько-лучні ґрунти..

3.2.4 Ґрунтовому покриву регіону Українських Карпат притаманна велика різноманітність. Це зумовлено такими чинниками: кліматичні умови, рельєф місцевості, характер ґрунотворних порід, глибина залягання ґрунтових вод, вид рослинного покриву. На більшій частині (площа понад 30 тис. км²) розташована зона буроземних ґрунтів, яка включає: провінцію лугово-буроземних оглеєних ґрунтів Закарпатської низовини; зону буроземів

опідзолених оглеєних Закарпатського передгір'я на висотах 25-400 м; зону буроземно-підзолистих поверхнево оглеєних ґрунтів передгір'я на висотах до 300-500 м; зону гірсько-лісових буроземів на висотах 500-1500 м; зону гірсько-лугових буроземів полонин з 1200-1500 м. Набагато меншу частину території Карпатського регіону займають сірі лісові ґрунти і чорноземи. Необхідно відмітити, що для гірської частини характерним є чітка вертикальна поясність ґрунтів, яка проявляється в закономірній зміні їх лісорослинних властивостей. також спостерігаються виходи скальних порід, а основними видами ґрунтів є суглинки з включенням щебню, гальки чи валунів.

Всі райони гірської частини мають свої геологічні та біокліматичні особливості. Проте, їх об'єднує ґрунтоутворюючий процес, який полягає в кислому буроземоутворенні, що відбувається під широколистяними та хвойними лісами, високогірними луками (полонинами) в умовах теплого, помірного і холодного вологого клімату на достатньо дренованих породах. Схили до висот 1200-1500м вкриті бурими лісовими та дерново-буроземними ґрунтами. У субальпійському поясі зустрічаються гірсько-лучні та торф'янисто-підзолисті ґрунти. Гірсько-лучні ґрунти характерні для субальпійських лук, а торф'янисто-підзолисті ґрунти – для соснового криволісся.

В Українських Карпатах є найбільш густа річкова мережа в Україні. Їх головний вододіл розділяє басейни рік різних напрямків. Долини карпатських рік пролягають переважно в поздовжніх міжгірних влоговинах і поперечних розломах хребтів. Основним джерелом живлення всіх рік є атмосферні опади. Підземне живлення річок більшої частини території складає 10-20%. Ріки відзначаються різким коливанням рівня води, особливо під час весняних повеней та літніх злив [30-33].

4 ЛІСОГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТАХ

4.1 Загальна характеристика лісового фонду

4.1.1 Регіон Українських Карпат є найбільш лісистим і забезпеченим лісовими ресурсами в Україні. Це пов'язано з тим, що лісові формації цього регіону займають частину Середньоевропейської широколистяної лісової зони, яка є оптимальною для зростання високопродуктивних мішаних (в складі ялиці, смереки і бука) лісів, що мають в своєму складі ялицю, ялину і бук. Карпатські ліси, в порівнянні з лісами інших територій України, відрізняються надзвичайно цінним і різноманітним складом деревних порід, а також більшою продуктивністю деревостанів. При цьому, найбільш цінними є насадження, які мають природне походження та складну просторову будову, а їх склад і структура відповідають типу лісу. Тут зосереджено більше п'ятої частини від площі земель лісового фонду України і близько третини всього запасу деревини. Запас деревини доходить до 0,5 млрд. м³, при зміні середнього запасу на 1 га більше 5м³. Якщо порівняти лісистість території України, що складає 15,7%, то середня лісистість території регіону більш ніж в два рази перевищує цей показник і становить 36,7%. В межах областей лісистість суттєво відрізняється. Найбільша лісистість притаманна Закарпатській області (51,4%), а найменша - Львівській області (28,5%). В Івано-Франківській і Чернівецькій областях цей показник відповідно становить 41,0% і 29,2%. В останні роки, на рівні Держлісагентства піднімається питання встановлення оптимальних величин цього показника, а також величини захисної лісистості для різних лісорослинних зон України. Вченими підготовлено відповідні пропозиції по цьому питанню, які були затверджені в установленому порядку. На рис. 4.1 подано показники фактичної, оптимальної і захисної лісистості в розрізі областей Карпатського регіону, на якому вид лісистості позначено кольорами: синій фактична, червоний оптимальна, зелений захисна.

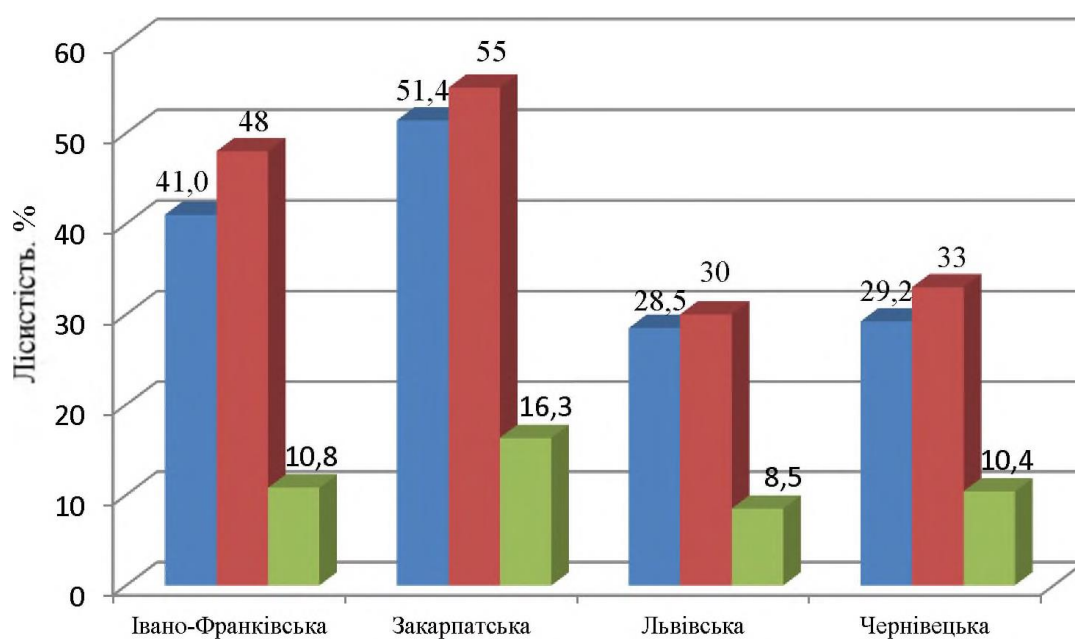

Рис. 4.1. - Показники фактичної, оптимальної і захисної лісистості

Найбільша лісистість характерна для Закарпатської і Івано-Франківської областей. Необхідно відмітити позитивні тенденції збільшення лісистості в регіоні, яка спостерігається протягом останнього півстоліття, що підтверджується інформацією поданою на рис. 4.2.

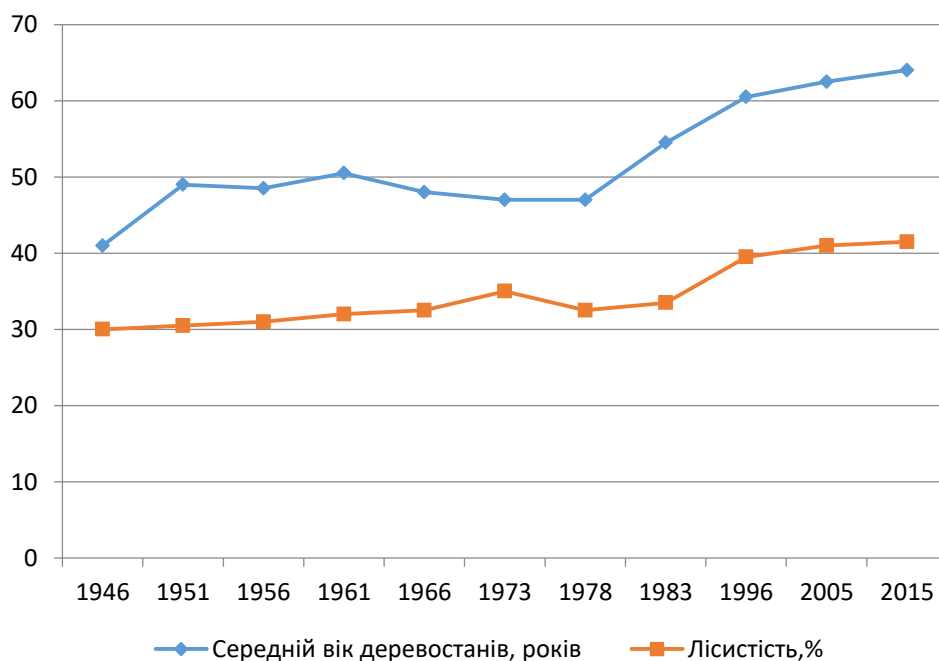

Рис. 4.2. Тенденції змін лісистості і середнього віку деревостанів

Приведені дані показують наявність стійкої тенденції збільшення віку деревостанів, що одночасно свідчить про старіння лісів в Українських Карпатах. Це, в свою чергу, спричинює певне ослаблення життєвості і стійкості лісових насаджень. Найбільше це відноситься до лісових ділянок, де вчасно не проводяться лісогосподарські заходи, обмежується виконання їх виконання чи наявна повна їх заборона.

У вищезгаданих чотирьох областях зосереджено більше половини стиглих і перестиглих лісів нашої держави, а також наявні відносно великі площі унікальних і незайманих деревостанів, які стали основою для створення заповідників, національних природних парків та природоохоронних об'єктів різного цільового призначення і охоронного статусу. В регіоні функціонує 2 заповідники і 11 національних природних парків [34-36].

4.1.2 Основними лісоутворювальними породами є ялина (39% площі) і бук (36%). Насадження дуба і ялиці займають відповідно 11% і 8%. На долю інших порід припадає 6%. Спостерігається відчутна різниця породного складу лісів в різних частинах регіону. Для прикладу, на Передкарпатті найбільшу площу (32%), займають дубові насадження, букові становлять 21%, а ялинові і ялицеві відповідно 17% і 15%. В Гірськокарпатському окрузі переважають деревостани ялини (49%) і бука (34%). Ялицеві і дубові деревостани займають відповідно 8% і 5% площі лісів. Округ Закарпатських рівнин і передгір'я вкритий переважно буковими лісами (68%). В ньому дубові насадження зростають на 23% площі, а ялинові займають 4%.

Умови зростання тих чи інших видів лісів в регіоні Українських Карпат охарактеризовані нижче. Дубові ліси зростають у передгірських районах, формуючи багаторусні і високобонітетні деревостани. Основними лісотворними породами дубових лісів є дуби звичайний і скельний. Пояс дубових лісів на південно-західному макросхилі Українських Карпат розташований у межах висот 150-580м, а на північно-східному макросхилі його верхня межа не перевищує висоти 300м. Букові ліси, маючи

найширший діапазон висотного поширення, розповсюджені практично по всій розглядуваній території, за виключенням зони чистих смерекових лісів і високогір'я. Бук лісовий, завдяки тіневитривалості, зростає зазвичай в чистих деревостанах, а на межі з дубовими і смерековими лісами формує мішані деревостани. Ялинові ліси зростають на майже половині площі вкритої лісом. Потрібно відмітити, що такий стан пов'язаний з особливостями культивування ялини європейської на протязі майже двох століть, що призвело до поширення меж зростання цього виду за природні ареали. Тому для ялинових лісів характерним є наявність двох категорій (природні і похідні ліси). Пояс ялинових лісів в Українських Карпатах розташований у межах висот 1140-1500м на південно-західному макросхилі і 920-1420м - на північно-східному макросхилі. Ялицеві ліси, посідаючи за площею третє місце після бука і ялини, мають свої особливості. Вони не утворюють окремої смуги і не виходять поза межі поясу букових лісів. Ялинові ліси є високопродуктивними і формують стійкіші, в порівнянні з похідними ялинниками, деревостани. Схема розташування лісів за основними лісоутворювальними породами показано на рис. 4.3.

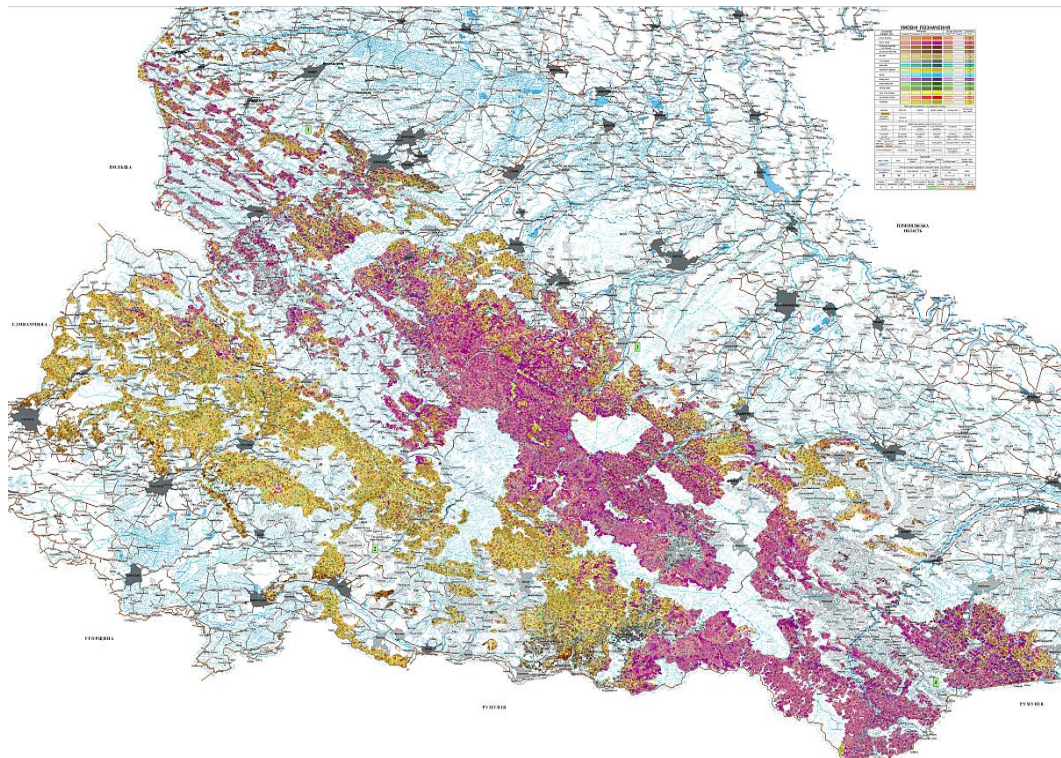

Рис. 4.3. Розташування лісів за основними породами

Для яворових лісів в Українських Карпатах є хороші умови для зростання. Однак їх розповсюдження є нерівномірним. На південно-західному макросхилі Карпат явір росте у передгірських грабово-дубових і ясенево-дубових лісах, а також формує вузьку смугу яворово-букових і буково-яворових лісів в Бескидах, Полонинському хребті і Чорногорі на верхній межі букових лісів. Також, на порівняно невеликих площах, зростають березові, вільхові, вербові і соснові ліси з включенням кедрової сосни європейської та сосни звичайної [32, 36-42].

4.1.3 Ліси залежно від основних виконуваних ними функцій поділяються на такі категорії: ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення; рекреаційно-оздоровчі ліси; захисні ліси; експлуатаційні ліси [43]. Розподіл ділянок лісового фонду в Українських Карпатах за категоріями показано на рис. 4.4.

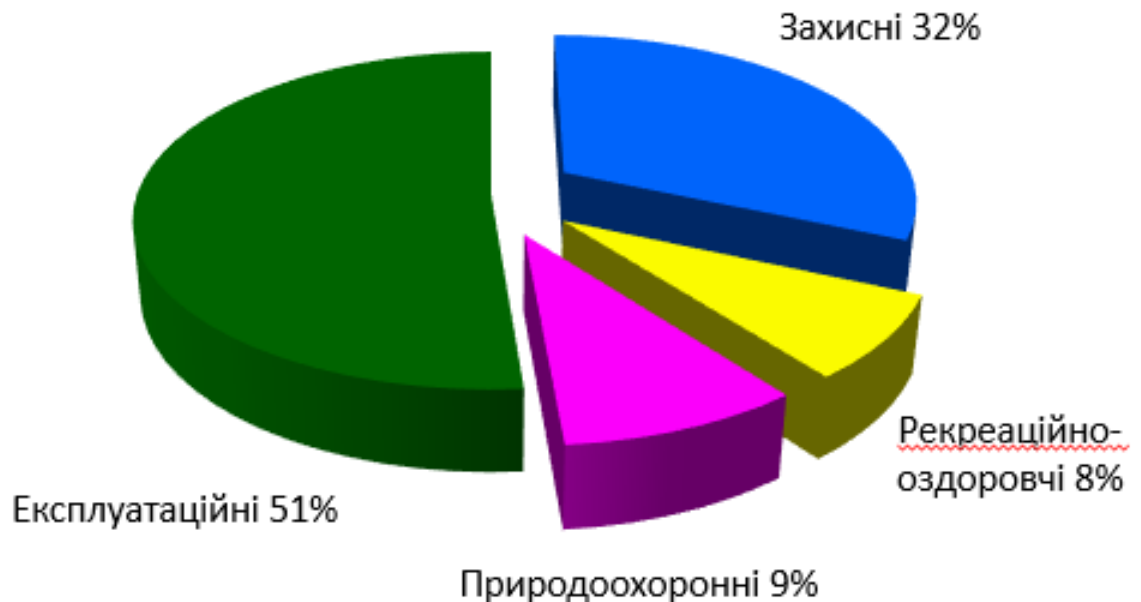

Рис. 4.4. Розподіл ділянок лісового фонду за категоріями

У зв'язку із виконанням лісами різноманітних функцій (водоохоронні, природоохоронні, ґрунтозахисні, рекреаційні, оздоровчі, санітарні, гігієнічні, естетичні і таке інше) майже половина лісів регіону

Українських Карпат має статус обмеженого режиму лісокористування. При цьому, захисні ліси становлять близько третини площ всіх лісів. На 51% площі лісового фонду зростають експлуатаційні ліси. Найменша частка експлуатаційних лісів є в Закарпатській області (38,8%), найбільша у Чернівецькій (64,5%). Необхідно відмітити, наявність значної кількості лісів, які виключені із розрахунку головного користування (майже 50 % від загальної площі). Їх середня річна зміна запасу складає понад 2,15 млн. м³. При цьому, в експлуатаційних лісах частка особливо захисних ділянок становить 13,6%. В захисних лісах частка таких ділянок досягає 90% із середньою річною зміною запасу близько 1,1 млн. м³. У природоохоронних і рекреаційно-оздоровчих лісах виключено з користування відповідно 69,2% і 68,9% від загальної їх площі.

4.1.4 Вікова структура лісів в Карпатах не повністю відповідає оптимальним показникам. Середньовікові ліси становлять найбільшу частину всіх лісів (41%) , молодняки -32%, пристигаючі - 12%, а стиглі і перестійні -15% (див. рис. 4.5).

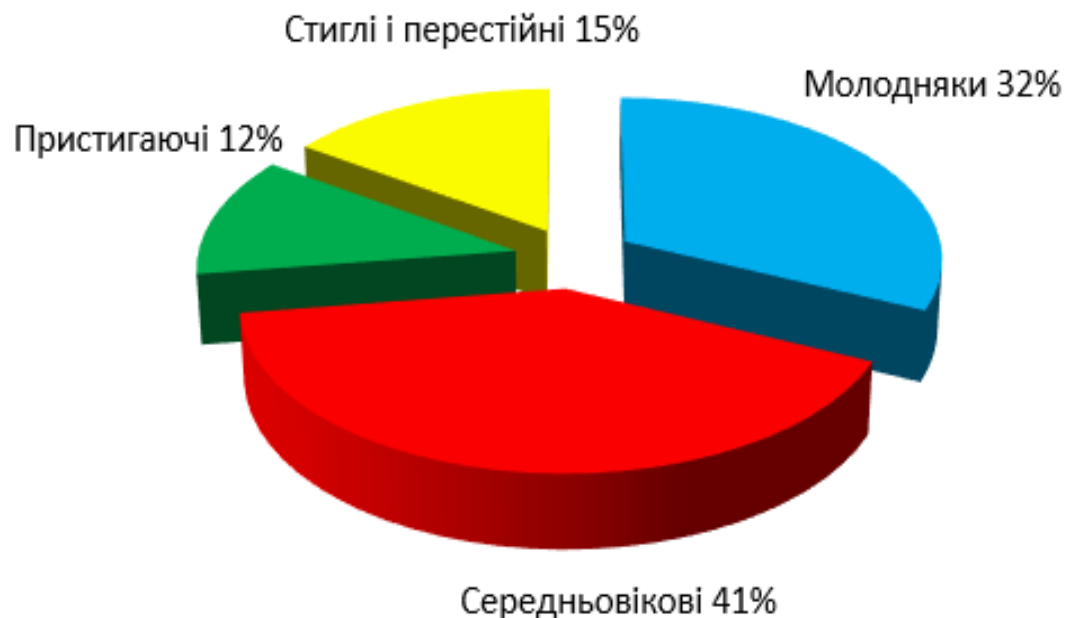

Рис. 4.5. Вікова структура лісів

В експлуатаційних лісах вікова структура деревостанів істотно відрізняється від оптимальної. В розрізі порід картина наступна:

- для букових деревостанів характерним є надзвичайно мала частка молодняків, яка майже в 2,5 рази нижча за оптимальну, а частка середньовікових, стиглих і перестійних деревостанів є більшою в 1,5 рази;
- для ялинових деревостанів частка молодняків є меншою за оптимальну в 1,3 рази, а частка середньовікових і стиглих деревостанів є більшою відповідно в 1,6 і 1,5 рази;
- для ялицевих деревостанів частка стиглих і перестійних деревостанів є у 2,7 рази більшою від оптимальної, а частка середньовікових деревостанів також у 2,7 рази меншою від оптимальних показників.

В лісах з обмеженим режимом користування вікова структура деревостанів також не відповідає оптимальним значенням. В букових деревостанах переважну більшість становлять середньовікові деревостани. Їх частка у 1,4–1,5 рази перевищує оптимальні значення, а частка молодняків є в 2–3 рази меншою. У ялинових деревостанах частка молодняків є близькою до оптимальної, середньовікових деревостанах є більшою в 1,3 рази, а стиглих є меншою в 3 рази. Частка стиглих і перестійних деревостанів є критично малою і складає 1–3 %. В ялицевих лісах переважають молодняки. Їх частка є більшою за оптимальну. Така вікова структура свідчить за надмірне застосування суцільних рубок в 50-60 роках минулого століття. При цьому середній вік насаджень в розрізі областей такий: Закарпатська – 84 роки, Івано-Франківська та Львівська – 57 років, Чернівецька – 61 рік [44,45].

4.2 Показники лісогосподарської діяльності

4.2.1 Лісогосподарська діяльність відіграє суттєву роль в економіці Карпатського регіону і є вагомим сектором економіки, від якого залежить наявність робочих місць, рівень добробуту і умови проживання сільського населення. Тому ефективне виконання робіт із відтворення, використання ,

захисту і охорони лісів є передумовою для розвитку населених пунктів, які розташовані на гірських лісових територіях, і служить в якості стабілізуючого фактору для їх життєдіяльності. Лісовий фонд Карпатського регіону площею близько 2,3 млн. га перебуває у підпорядкуванні близько 10 постійних лісокористувачів з різних відомств. Площа лісового фонду підприємств, які входять в структуру Держлісагентства України є найбільшою і становить 74%. Площа лісового фонду підприємств Мінагрополітики, Міндовкілля, Міноборони відповідно складає – 16,%, 6% і 3%. Решта лісів закріплена за іншими користувачами.

Ліси регіону є найбільш продуктивними в Україні. За запасом деревини на 1га всі карпатські області випереджають інші області України, а також деякі країни Європи. Середній запас деревини на 1га в регіоні складає 227м³. Величина цього показника в розрізі областей становить: Закарпатська - 349м³, Івано- Франківська- 261м³, Чернівецька - 241м³ і Львівська - 130м³ при середній його величині по Україні в розмірі 210м³. Приріст на 1га вкритих лісовою рослинністю земель складає 4,4м³ при середній його величині по Україні в розмірі 3,7м³. За останнє десятиліття у лісах Карпатського регіону, які підпорядковані Держлісагентству, спостерігається збільшення рівня використання загальної середньої річної зміни запасу з 49% у до 65% . Обсяги лісозаготівлі в розрізі видів рубок подані в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Загальні обсяги заготівлі деревини

Найменування показників	2009	2011	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Загальні обсяги заготівлі, млн.м ³ , в т.ч.	2,8	3,5	4,1	4,2	4,1	3,7	3,6	3,3	3,3
головне користування	1,3	1,7	1,9	1,8	1,8	1,9	1,7	1,5	1,4
% до загальних обсягів	48	48	45	43	45	51	46	46	42
рубки формування і оздоровлення лісів,	1,5	1,8	2,3	2,4	2,2	1,8	2,0	1,8	1,9

інші рубки, млн.м ³									
% до загальних обсягів	52	52	55	57	55	49	54	54	58

Приведені в табл. 4.1 дані по обсягах лісозаготівлі в розрізі видів рубок показують наявність в останні роки тенденції їх зменшення по рубках головного користування, які складають менше половини від всієї заготовленої деревини. Основні об'єми лісозаготівлі приходяться як на рубки головного користування, так і суцільні та вибіркові санітарні, прохідні і лісовідновні рубки. За системами рубок більші обсяги заготівлі притаманні суцільним і поступовим рубкам. На рис. 4.6 показано розподіл обсягів лісозаготівлі за системами рубок в розрізі основних лісоутворюючих порід.

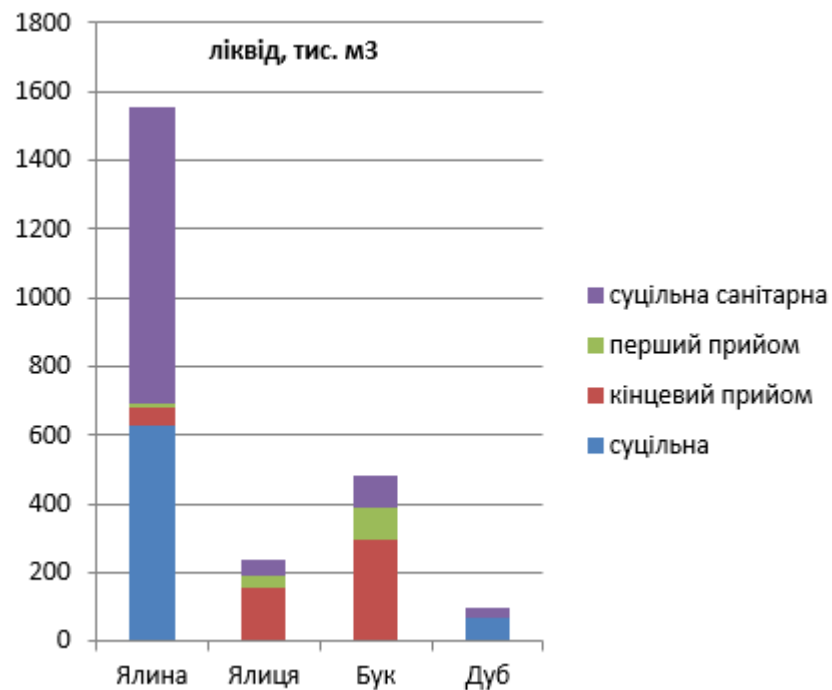

Рис. 4.6. Розподіл обсягів заготівлі деревини за системами рубок

4.2.2 Необхідно відмітити, що основною проблемою здійснення лісозаготівельних робіт в Карпатському регіоні України є складність і висока трудомісткість лісозаготівельних робіт. Це пов'язано із складними рельєфно-кліматичними і гідрологічними умовами. Лісосіки розташовані на гірських схилах, які розчленовані розвинутою мережею рік і потоків. Крім того, мала

густота лісотранспортної мережі створює суттєві труднощі в організації технологічних процесів лісозаготівлі із застосуванням природозберігальних систем лісових машин, а також відповідної техніки для виконання лісогосподарських робіт та заходів з охорони і захисту лісу. Основною мірою це стосується моментів виникнення кризових ситуацій (лісові пожежі, інвазії шкідників і хвороби деревостанів), усунення яких має відбуватися в стислі терміни із застосуванням сучасних і безпечних методів проведення робіт. Особливо актуальним для України є вирішення проблеми ефективної організації гасіння лісових пожеж, тенденція утворення яких як за кількістю, так і за площею свідчить про наявність реальних загроз виникнення великих пожеж в лісах. Відсутність належної кількості лісових автодоріг при їх низькому технічному стані не дозволяє підвищувати культуру лісогосподарської діяльності і рівень використання лісових ресурсів, а також широко запроваджувати вибіркові методів рубок. Такі обставини спричиняють переважне примінення суцільних методів рубок, при виконанні яких зазвичай використовуються гусеничні і колісні трелювальні трактори та гужовий транспорт, якими транспортують деревину на великі віддалі. Тому, в гірських в лісах широко розповсюджені трелювальні волоки, що в обов'язковому порядку влаштовуються на лісосіках. Канатні лісотранспортні установки не набули широкого застосування. Лісові підприємства здійснили останню закупівлю сучасних канатних лісотранспортних установок понад десять років тому назад. Все це призводить до того, що при тракторному трелюванні деревини відбувається порушення ґрунтової поверхні і створюються умови для виникнення ерозійних процесів. Тому основою сучасної лісозаготівлі має бути застосування принципів наближеного до природи лісівництва. Це дозволить уникати випадків знеліснення та забезпечити збереження, відтворення і використання лісів та досягати підвищення їх багатофункціональності.

Аналіз процесів лісовідновлення показує, що в останні десятиліття у знижується рівень штучного відновлення свіжих зрубів за рахунок раціонального використання життєздатного природного поновлення. Зараз переважає застосування принципів відтворення високопродуктивних, життєвих і стійких корінних деревостанів. Його суть полягає в тому, що частка і густота головної породи у складі лісових культур має відповідати її біоекологічним властивостям та враховувати наявне і наступне природне поновлення на зрубках. Площа лісовідновлення в останнє десятиліття у переважній більшості випадків перевищує площу зрубів. За умови достатньої кількості життєвого підросту корінних лісоутворюючих порід відпадає потреба в штучному лісовідновленні [46-48] .

4.2.3 В останні роки проводиться реорганізація структури управління лісогосподарськими підприємствами, при суттєвому скороченню їх кількості. Відбувся розподіл господарюючих і контролюючих функцій. В результаті створено Державне підприємство «Ліси України», якому підпорядковані регіональні офіси. Лісогосподарські підприємства набули статусу філій ДП «Ліси України». Діяльність лісових підприємств Карпатського регіону координують Карпатський лісовий офіс (підприємства Закарпатської, Львівської і Івано-Франківської областей) та Подільський лісовий офіс (підприємства Чернівецької області). Обласні управління лісового і мисливського господарства ліквідовані і створені міжрегіональні управління. Західне міжрегіональне управління лісового і мисливського господарства здійснює свою діяльність на території Закарпатської, Львівської і Івано-Франківської областей, а Південно-Західне міжрегіональне управління лісового і мисливського господарства - на території Хмельницької, Тернопільської і Чернівецької областей [49,50].

5 МІЖНАРОДНІ ЗАВДАННЯ ІЗ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СТАЛОГО УПРАВЛІННЯ ЛІСАМИ В УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТАХ

5.1 Протокол про стале управління лісами у рамках Карпатської конвенції

5.1.1 З метою забезпечення виконання статті 7 Карпатської конвенції, назва якої «Стійке сільське та лісове господарство», здійснена підготовка за участю лісових фахівців із України «Протоколу про стале управління лісами у рамках Карпатської Конвенції» (надалі Протокол). Цей документ був підписаний в процесі роботи Третьої міністерської конференції сторін Карпатської конвенції, яка відбулася в 2011 році в м. Братислава (Словаччина). Прийняття рішення стосовно опрацювання змісту цього документу базувалося на визнанні надзвичайно високої екологічної цінності Карпатських лісів, їх важливості для збереження біологічного різноманіття європейського континенту, підтримання сталості біосфери, а також розуміння того, що його застосування служитиме цілям захисту та сталому управлінню лісами в інтересах нинішнього та майбутнього поколінь. Робота над документом тривала протягом трьох років. В її процесі враховувалися вимоги вищезгаданої статті, де поставлена мета досягнення розвитку, гармонізації та посилення необхідних кроків щодо сталого лісоуправління в Карпатському регіоні. У 2011 році остання редакція Протоколу пройшла процедуру національного узгодження із заінтересованими міністерствами, відомствами та державними адміністраціями областей, які розташовані в Карпатському регіоні нашої держави. Після чого, Кабінетом Міністрів

України були прийняті рішення стосовно надання повноважень Голові Держлісагентства щодо підписання цього документу від української сторони, що ним було виконано [51,52].

Для нашої держави Протокол став першим юридично обов'язковим міжнародним документом, який стосується лісів. Також є символічним і не випадковим, що його підписання відбулось у період тривання Міжнародного року лісів перед відкриттям чергової (шостої) Міністерської конференції із захисту лісів Європи. Ця конференцією розпочато процес вдосконалення міжнародного законодавства стосовно лісів, в результаті якого створено юридично обов'язкову угоду щодо європейських лісів. Основна мета Протоколу полягає в створенні умов для сприяння сталому управлінню лісами Карпат, їхній охороні і раціональному використанню. У відповідності з Протоколом, для досягнення цієї мети країни, які підписали Карпатську конвенцію, повинні співпрацювати над виконанням нижченаведених заходів спрямованих на:

- підтримку наявних або збільшення площ лісових масивів;
- забезпечення продуктивних функцій лісів та їхньої надзвичайно важливої ролі в розвитку сільських територій;
- сприяння розумному застосуванню деревини як поновлювального і екологічно безпечного матеріалу;
- сприяння сталому і гармонійному використанню недеревних продуктів лісу;
- покращення стану, життєвості і стійкості лісів;
- поліпшення охорони й сталого використання різноманіття лісових екосистем;
- здійснення робіт з ідентифікації і організація охорони природних лісів, особливо пралісів;
- забезпечення успішного відновлення лісів, характеристики яких наближені до показників природних лісів;

- зміцнення діяльності лісової галузі в напрямку пом'якшення негативних наслідків кліматичних змін;
- покращення охоронних функцій лісів для попередження катастрофічних паводків і кризових проявів ерозії та збереження усталених циклів гідрологічного режиму;
- збереження місцевої культурної спадщини і покращення соціальної функції лісів;
- сприяння участі органів регіонального і місцевого самоврядування та сільських громад в справі управління лісами;
- створення адекватних законодавчо-нормативних документів та запровадження відповідних способів плати за екосистемні послуги, що надаються лісами;
- вдосконалення методів управління та правозастосування в лісовому секторі з наданням посиленої уваги ефективним методам протидії проявам нелегальній лісозаготівлі та пов'язаною із цим торгівлею деревиною;
- опрацювання та застосування раціонального досвіду в управлінні лісами та принципів наближеного до природи лісівництва;
- підтримку і проведення координації наукової діяльності та сприяння процесам ефективного обміну інформацією з питань лісів Карпатського регіону.

5.1.2 Зміст Протоколу складається із таких нижченаведених п'яти глав і тридцяти однієї статті.

ГЛАВА I. Загальні зобов'язання

Стаття 1. Загальна мета та принципи

Стаття 2. Методики, спрямовані на стале управління Карпатськими лісами

Стаття 3. Інтеграція в галузеві політики цілей сталого управління та збереження Карпатських лісів

Стаття 4. Участь регіональних і місцевих органів та громад

Стаття 5. Міжнародне співробітництво

ГЛАВА II. Географічна сфера застосування та визначення

Стаття 6. Географічна сфера застосування

Стаття 7. Визначення

ГЛАВА III. Особливі заходи

Стаття 8. Підтримка та збільшення лісового покриву

Стаття 9. Забезпечення продуктивних функцій лісів та їхньої ролі в розвитку сільської місцевості

Стаття 10. Визначення та охорона природних лісів, особливо пралісів

Стаття 11. Управління лісами на охоронних територіях

Стаття 12. Поліпшення захисних функцій лісів.

Стаття 13. Сприяння відновленню лісів наближених до природних

Стаття 14. Лісове господарство та зміна клімату

Стаття 15. Соціальні функції лісів

Стаття 16. Лісове господарство, дика природа та екологічні мережі

Стаття 17. Сумісні моніторингові та інформаційні системи

Стаття 18. Скоординовані наукові дослідження та обмін інформацією

Стаття 19. Спільні програми та проекти

ГЛАВА IV. Впровадження, моніторинг та оцінка

Стаття 20. Впровадження

Стаття 21. Освіта, інформування та громадська обізнаність

Стаття 22. Нарада Сторін

Стаття 23. Секретаріат

Стаття 24. Допоміжні органи

Стаття 25. Моніторинг дотримання зобов'язань

Стаття 26. Оцінка ефективності впровадження

ГЛАВА V. Прикінцеві положення

Стаття 27. Зв'язок між [Карпатською конвенцією](#) та
Протоколом

Стаття 28. Підписання

Стаття 29. Повідомлення

Стаття 30. Застереження

Стаття 31. Депозитарій

Питання, які відображені в Протоколі можна поділити за трьома такими умовними напрямками дій: управління лісами, інституційні та політичні інструменти, комунікаційні процеси та моніторинг. До напрямку управління лісами входить дев'ять завдань. Напрямок «Інституційні та політичні інструменти» включає в себе дванадцять різнопланових завдань. До третього напрямку (комунікаційні процеси та моніторинг) входять шість важливих завдань, які стосуються поглиблення обізнаності громадськості і населення, гарантування їм доступу до інформаційної бази лісових підприємств і установ, а також застосовуваних принципів і напрямків розвитку лісового сектору і застосовуваної при цьому лісової політики [53-55].

5.2 Стратегічний план дій запровадження протоколу про стале управління лісами

5.2.1 З метою ефективного виконання вищезгаданих положень, поданих в Протоколі, Міжнародним секретаріатом Карпатської конвенції здійснено ряд організаційно-технічних заходів. В 2012-2014 роках Робоча група з лісоуправління, яка створена в рамках Карпатської конвенції, провела ряд зустрічей, в результаті чого був опрацьований у відповідності з технічним завданням “Стратегічний план дій для впровадження Протоколу про стале управління лісами” (надалі Стратегічний план). В склад Робочої групи входять кваліфіковані фахівці із різних країн-учасниць Карпатської

конвенції. В її зустрічах зазвичай приймають участь представники органів державного управління, лісових підприємств, наукових та громадських інституцій ряду країн Європи. Стратегічний план пройшов процедуру апробації і узгоджень на міжнародному рівні, що дозволило отримати виважений, глибоко продуманий і реалістичний документ, який відповідає меті і завданням Протоколу. Стратегічний план схвалено Четвертою Міністерською конференцією сторін Карпатської конвенції, яка мала місце у вересні 2014 року в Угорщині. В ньому передбачено ряд цілей, кожна з яких включає обов'язкові для виконання заходи. Крім того, з метою належної оцінки виконання того чи іншого заходу, для кожного заходу заплановані очікувані результати, які мають бути отримані на протязі терміну дії Стратегічного плану. Текст документу викладено на сайті Карпатської конвенції [56].

5.2.2 Стратегічний план включає вісімнадцять цілей, назви яких подані нижче.

МЕТА 1 - Впровадження політик і стратегій, спрямованих на стале лісоуправління, та інтеграцію їх цілей в політики інших секторів

МЕТА 2 - Співпраця на регіональному рівні

МЕТА 3- Міжнародна співпраця

МЕТА 4 - Підтримання та розширення лісового покриття

МЕТА5 - Забезпечення продуктивних функцій лісів та їх значення у розвитку сільських районів

МЕТА 6 - Управління лісами в охоронних територіях та ідентифікація та захист природних лісів та особливо – пралісів

МЕТА 7 - Поліпшення захисних функцій лісів

МЕТА 8 - Сприяння наближеному до природи лісівництву

МЕТА 9 - Покращення лісотранспортної інфраструктури гірських лісів
МЕТА 10 - Поєднуємо лісівництво, дику природу та потреби екологічної мережі

МЕТА 11 - Лісівництво і зміни клімату

МЕТА 12-Соціальні функції лісів

МЕТА 13 - Розвиток сумісних систем моніторингу та єдиної інформаційної системи

МЕТА 14- Координація наукових досліджень та обмін інформацією

МЕТА 15-Спільні програми і проекти

МЕТА 16 - Заходи з фінансування

МЕТА 17-Освіта, інформація та обізнаність громадськості

МЕТА 18- Ефективність дій, забезпечення реалізації цього плану

5.2.3 Орієнтовний термін виконання завдань Стратегічного плану становить дванадцять років. Інформація про кожну мету та заходи до неї подано в статті, яка опублікована в Наукових працях Лісівничої академії наук України [57]. Потрібно відмітити, що цими двома документами (Протокол і Стратегічний план) не ставляться завдання виключно стосовно збільшення площ заповідання лісів в Карпатському регіоні. Стратегічним планом передбачено виконання робіт з ідентифікації пралісів та поданні відомостей про пралісові ділянки за узгодженою формою для включення їх в спільну інформаційну систему Карпатської конвенції. При цьому, підкреслена необхідність підтримки продуктивної функції лісів для задоволення потреб в деревних і недеревних продуктах лісу, як основи розвитку сільських територій. Особлива увага приділена питанням знеліснення та збільшення лісових площ, раціонального використання деревини, вдосконалення лісотранспортної мережі, запровадження сприяння і підтримки сталого лісоуправління, запровадженню системи плати за екосистемні послуги, зниження негативних тенденцій кліматичних змін [56,57].

Міжнародним секретаріатом Карпатської конвенції передбачено проведення засідань, на яких будуть заслуховуватися національні звіти з питання виконання Стратегічного плану. Для цього будуть залучені фахівці лісового профілю країн-учасників, завдання яких забезпечити повне і своєчасне досягнення цілей, які подані в п. 5.2.2 даної дипломної роботи.

5.3 Застосування вимог Карпатської конвенції в лісовій галузі

5.3.1 Для забезпечення практичної реалізації положень Карпатської конвенції на урядовому рівні були прийняті відповідні рішення та створено координаційний комітет, в склад якого входять повноважні представники багатьох органів центральної влади та галузевих установ . Також в 2019 році затверджено «Державну програму розвитку регіону українських Карпат на 2020-2022 роки», якою в певній мірі враховуються положення Карпатської конвенції та протоколів до неї [58,59]. В зв'язку з тим, що лісові площі складають вагомую частину території регіону Українських Карпат Державне агентство лісових ресурсів України з розумінням і відповідальністю ставиться до завдань, які поставлені Карпатською конвенцією. З перших років дії Карпатської конвенції приділяється увага висвітленню завдань цієї міжнародної угоди і підвищенню поінформованості як працівників лісової галузі, так і заінтересованих сторін. Особлива увага звернута на місцеві органи державної влади та населення цього гірського регіону як важливої цільової групи безпосередньо зацікавленої запровадженні сталого розвитку регіону [54, 60].

Крім того, офіційним листом Держлісагентства всім підвідомчим підприємствам, установам і організаціям, які розташовані в Карпатському регіоні України, доручено забезпечувати виконання статей Протоколу та заходів Стратегічного плану. Копія відповідного листа Держлісагентства, надісланого на протязі місяця після схвалення Стратегічного плану на Четвертій міністерській конференції сторін, подана в додатку А. З 2015 року запроваджено обов'язкове подання, разом із річним звітом, інформації про виконані роботи щодо реалізації Стратегічного плану. Завдяки цьому встановлено дійовий контроль та створені умови для ефективного адміністративного впливу з метою імплементації положень вищезгаданого документу. Як приклад, в додатку Б подано витяг із річного звіту колишнього

Івано-Франківського обласного управління лісового і мисливського господарства, в якому відзначені виконані в 2017 році конкретні роботи в розрізі цілей і заходів Стратегічного плану.

5.3.2 Проведений аналіз показує, що діяльність лісового відомства і підпорядкованих йому територіальних органів, підприємств і організацій стосовно імплементації положень Карпатської конвенції зосереджується на таких основних напрямках:

- виконання як вимог документів прийнятих в рамках Карпатської конвенції, так і українських законів і урядових рішень, які стосуються лісового сектору;
- дотримання вимог міжнародного законодавства у сфері лісового господарства;
- проведення інформаційної діяльності, спрямованої на поширення і поглиблення знань стосовно положень Карпатської конвенції і Протоколу;
- розширення транскордонної співпраці в Карпатському регіоні та імплементація міжнародних проектів, метою яких є забезпечення сталого розвитку лісової галузі;
- забезпечення наукового супроводу лісогосподарської діяльності в Карпатському регіоні;
- участь в роботі керівних та робочих органів Карпатської конвенції і заходах, які організовує її Міжнародний секретаріат.

Територіальними управліннями лісового і мисливського господарства та підпорядкованими їм лісовими підприємствами виконується комплекс заходів, загальна інформація про які подана нижче. Планомірно ведеться добровільна сертифікація лісів регіону у відповідності з принципами і критеріями FSC. Під час процедури сертифікації здійснюється оцінка відповідності фактичних методів управління лісами і виконання лісогосподарських робіт принципам наближеного до природи лісівництва. Ряд основних принципів наближеного до природи лісівництва включені не тільки до галузевих нормативів, але і до законодавчо-правових документів,

затверджених на державному рівні. При цьому, особливе значення надається застосуванню несучільних видів рубок, а також заходів із формування змішаних різновікових насаджень.

Питання підтримання і розширення лісового покриття поставлено на загальнодержавний рівень. Президент України в 2021 році підписав указ про виконання проекту «Зелена країна», головним завданням якого є досягнення на протязі 10 років збільшення площі лісів на 1 млн.га. Також діє Державна цільова програма «Масштабне заліснення України». Її термін дії 2022-2031 роки. Для її виконання в Карпатському регіоні збудовано два великих лісових розсадники (Львівська і Івано-Франківська області) і ведуться роботи по будівництву аналогічного розсаднику в Закарпатській області. Прийнято рішення щодо вдосконалення механізму економічного стимулювання заходів зі створення лісів на землях усіх форм власності.

Успішно проводяться роботи із забезпечення ідентифікації і охорони пралісових ділянок природи. В лісах Українських Карпат, які підпорядковані Держлісагентству, ідентифіковані і взяті під охорону понад 12 тис. га таких ділянок. Виконуються заходи спрямовані на збереження генетичних лісових ресурсів, збільшується кількість клонових плантацій та число плюсових дерев, з яких проводиться збирання селекційного насіння та насіння з покращеними селекційно-генетичними показниками. Для забезпечення продуктивних функцій лісів та їх значення у розвитку сільських районів здійснюється інтенсивне будівництво лісових автодоріг, як основи для ведення робіт з відновлення, використання, охорони і захисту лісів від шкідників і хворіб. Лісові підприємства оснащуються сучасними трелювальними колісними тракторами та канатними лісотранспортними установками. Розширюється використання деревини, як відновлюваного джерела енергії, застосування якого не порушує вуглецевого балансу планети, а також сприяє зниженню негативних тенденцій кліматичних змін [60-62].

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

1. Гірським територіям притаманна надзвичайно важлива природорегулювальна роль, великі потенційні запаси природних ресурсів а також визначальне ландшафтне і біологічне різноманіття. На гірських територіях присутня значна частина (близько 25%) світового наземного біорізноманіття, а ліси розташовані на 40% їх загальної площі. За приблизними оцінками з гір отримують 60-80% від використовуваних світових обсягів прісної води для різних видів споживання. При цьому, тяжкі природно-кліматичні умови, які характерні для гірських регіонів, здійснюють негативний вплив на рівень матеріального добробуту їх жителів, накладаючи суттєві обмеження щодо вибору форм і видів діяльності місцевого населення. Тому важливим є запровадження ресурсо- і природо ефективної і конкурентоспроможної економіки, з встановленням пріоритетів збереження довкілля, забезпечення здоров'я і добробуту населення.

2. З початку минулого століття стали визнаватися різноманітні цінності гір і необхідність встановлення підтримки жителів гірських регіонів. В «Хартії гірських народів» відзначаються економічні, екологічні і соціально-політичні питання розвитку гірських регіонів та умови, за яких гірські території повинні зберегти свою унікальність і забезпечити контроль за станом довкілля і ефективне використання природних ресурсів. На теперішній час, є чинними ряд міжнародних конвенцій регіонального

спрямування, членами яких є країни, в склад яких входять гірські території. Всі ці конвенції закріплені міжнародними договорами, які включають в себе домовленості щодо проведення узгоджених дій із застосуванням принципів збалансованого і сталого розвитку. У 2003 році започаткована Карпатська конвенція, основна мета якої є здійснення сімома країнами-учасницями (Польща, Румунія, Сербія, Словаччина, Угорщина, Україна та Чехія) усесторонньої політики та співпраці щодо охорони та сталого розвитку регіону Карпат з метою поліпшення якості проживання гірського населення, укріплення місцевих громад та їх економік, а також збереження і ефективне використання природних ресурсів і культурної спадщини.

3. Враховуючи, що понад третину території регіону Українських Карпат становлять ліси, важливим є виконання статті 7 Карпатської конвенції «Стійке сільське та лісове господарство», в якій поєднуються два важливих і взаємопов'язаних сектори економіки, що відіграють надзвичайну роль в забезпеченні ефективного землекористування гірських територій. В цій статті, поряд з іншими важливими вимогами стосовно виконання мети і завдань Карпатської конвенції, поставлені вимоги щодо проведення узгоджених на міжнародному рівні політичних дій і практичного запровадження принципів сталого управління гірськими лісами з урахуванням численних функцій лісів і необхідності виділення природоохоронних територій достатнього розміру та кількості.

4. Ліси регіону є найбільш продуктивними лісами України. За запасом стовбурної деревини на 1га всі карпатські області випереджають інші області України, а також деякі країни Європи. Лісогосподарська діяльність відіграє суттєву роль в економіці Карпатського регіону і є вагомим сектором економіки, від якого залежить наявність робочих місць, рівень добробуту і умови проживання сільського населення. При цьому, в регіоні спостерігається стійка тенденція збільшення віку деревостанів, що свідчить про старіння лісів і спричинює певне ослаблення життєвості і стійкості лісових насаджень. Найбільше це відноситься до лісових ділянок,

де вчасно не проводяться лісогосподарські заходи, обмежується виконання їх виконання чи наявна повна їх заборона. Тому ефективне виконання робіт із відтворення, використання, захисту і охорони лісів є передумовою для розвитку населених пунктів, які розташовані на гірських лісових територіях, і служить в якості стабілізуючого фактору для їх життєдіяльності.

5. Першим юридично обов'язковим міжнародним документом, який стосується лісів, став «Протокол про стале управління лісами у рамках Карпатської Конвенції» (2011 рік). Завдання, які в ньому відображені, можна поділити за трьома такими умовними напрямками дій: управління лісами, інституційні та політичні інструменти, комунікаційні процеси та моніторинг. Для його ефективного виконання в 2014 році схвалено Стратегічний план, який пройшов процедуру апробації і узгоджень на міжнародному рівні, що дозволило отримати виважений, глибоко продуманий і реалістичний документ, який відповідає меті і завданням Протоколу. В ньому передбачено ряд цілей, кожна з яких включає обов'язкові для виконання заходи. Для належної оцінки виконання того чи іншого заходу, для кожного заходу заплановані очікувані результати, які мають бути отримані на протязі терміну дії Стратегічного плану, що становить 12 років.

6. Протоколом і Стратегічний планом не ставляться завдання виключно стосовно збільшення площ заповідання лісів в Карпатському регіоні, а передбачено виконання робіт з ідентифікації пралісів та поданні відомостей про пралісові ділянки за узгодженою формою для включення їх в спільну інформаційну систему Карпатської конвенції. Також підкреслена необхідність підтримки продуктивної функції лісів для задоволення потреби в деревних і недеревних продуктах лісу, як основи розвитку сільських територій. Особлива увага приділена питанням знеліснення та збільшення лісових площ, раціонального використання деревини, вдосконалення лісотранспортної мережі, запровадження сприяння і підтримки сталого

лісоуправління, імплементації системи плати за екосистемні послуги, зниження негативних тенденцій кліматичних змін

7. Діяльність лісового відомства і підпорядкованих йому територіальних органів, і підприємств і організацій стосовно імплементації положень Карпатської конвенції зосереджується на таких основних напрямках:

- виконання як вимог документів прийнятих в рамках Карпатської конвенції, так і українських законів і урядових рішень;
- дотримання вимог міжнародного законодавства у сфері лісового господарства;
- проведення інформаційної діяльності, спрямованої на поширення і поглиблення знань стосовно положень Карпатської конвенції та її Протоколу;
- розширення транскордонної співпраці в Карпатському регіоні та імплементація міжнародних проектів, спрямованих на забезпечення сталого розвитку лісової галузі;
- забезпечення наукового супроводу лісгосподарської діяльності в Карпатському регіоні;
- участь в роботі керівних органів Карпатської конвенції та заходах, які організовує її Міжнародний секретаріат.

8. Здійснюване в останні два роки реформування лісової галузі України, ліквідація ряду лісових підприємств і установ, зміна їх підпорядкованості, в певній мірі, вплинуло на процеси виконання вимог документів прийнятих в рамках Карпатської конвенції, особливо в питанні імплементації Протоколу та Стратегічного плану. Тому, для виконання різнопланових завдань лісової галузі в рамках Карпатської конвенції, є доцільним на галузевому рівні запровадити як методи сприяння, в тому числі і фінансового, так і ефективну звітність і контроль з широким залученням регіональної і місцевої влади, представників громадськості та населення. Також, для вирішення сучасних проблем розвитку лісового

сектору в теперішніх умовах негативних тенденцій кліматичних змін необхідна активізація на всіх рівнях лісоуправління (місцевого, галузевого та міністерського) зусиль і засобів для виконання заходів Карпатської конвенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Розвиток гірських регіонів - вимога часу! URL: <https://www.informdom.com/derevoobrabotka/2021/2/rozvitok-grskih-regonv-vimoga-chasu.html>
2. EU Bioeconomy Strategy Progress Report. European Bioeconomy Policy: Stocktaking and future developments. URL: <https://www.fediol.eu/data/KI0122230ENN.en.pdf>
3. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-2021-%D1%80#Text>
4. Carpathian Convention. URL: <https://forest.gov.ua/en/areas-activity/international-cooperation/carpathian-convention>
5. Указ Президента України «Про розвиток регіону українських Карпат». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/2019#Text>
6. Киндюк Б.В. Карпатська конвенція. Історія створення та шляхи імплементації. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2013/2_2013/01.pdf
7. Порядок денний на XXI століття. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%BE%D0%BA_%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BD%D0%B0_X

XI_%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D1%82%D1%8F#::~:~:text=%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%8F%CC%81%D0%B4%D0%BE%D0%BA%20%D0%B4%D0%B5%CC%81%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BD%D0%B0%20XXI%20%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%CC%81%D1%82%D1%82%D1%8F,de%20Janeiro%20%D1%83%201992%20%D1%80.

8. Жук П. Територіальний розвиток, природне довкілля, економіка: наукові розвідки. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20230001.pdf>

9. Газуда М.В. Формування пріоритетів розвитку гірських територіальних систем. URL: http://www.visnyk-ekon-old.uzhnu.edu.ua/images/pubs/47/2/47_2_31.pdf

10. Mountain Partnership. URL: <https://www.fao.org/mountain-partnership/about/en/>

11. What is the Mountain Partnership. URL: <https://www.aimf.org/what-is-the-mountain-partnership>

12. 6th Global Meeting of the Mountain Partnership. URL: <https://enb.iisd.org/global-meeting-mountain-partnership-6>

13. Alpine Convention. URL: <https://www.alpconv.org/en/home/>

14. Альпійська конвенція. URL: https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/%D0%0%D0%BB%D1%8C%D0%BF%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F.html

15. Жирак Р.М. Теоретичні передумови дослідження урбоєкологічних взаємодій у гірських поселеннях рекреаційного спрямування. URL: <https://library.knuba.edu.ua/books/zbirniki/02/2020/MTP74.pdf>

16. Чонгов О.О. Історія виникнення міжнародної правової охорони земель гірських регіонів. URL: <http://www.nvppp.in.ua/vip/2018/2/30.pdf>

17. Закон України. Про внесення змін до деяких законів України щодо транскордонного співробітництва. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2515-19#Text>

18. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

URL:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%B0%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8E_%D0%BC%D1%96%D0%B6_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%BE%D1%8E_%D1%82%D0%B0_%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%BC_%D0%A1%D0%BE%D1%8E%D0%B7%D0%BE%D0%BC

19. Угода про асоціацію. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diynalist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>

20. Угода про асоціацію між Україною та ЄС набрала чинності. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/28708923.html>

21. Закон України Про ратифікацію Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1672-15#Text>

22. Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат. Офіційний переклад, документ 998_164. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>.

23. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.01.2007 № 11-р «Про схвалення Стратегії виконання Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/62848382>

24. План заходів, спрямованих на реалізацію Стратегії виконання Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат на 2008 – 2020 роки по Закарпатській області. URL: https://ecozakarp.at.gov.ua/?page_id=112

25. Секретаріат Карпатської конвенції. Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат. URL: <https://vienna.mfa.gov.ua/ustanovi-oon-u-vidni/2724-iscc>

26. Карпатська конвенція. Запитання і відповіді. URL: <https://www.google.com/search?q=%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%>

BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB+%D0%BF%D1%80%D0%BE+%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B5+%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D0%BB%D1%96%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%B8+%D0%B4%D0%BE+%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B0%D1%82%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97+%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97&sca_esv=0a650f077e31c052&rlz=1C1GCEA_enUA1050UA1050&sxsrf=ADLYWIJ05TuZRjOdoIeI1obeAu4caaJRvw:1728409351311&ei=B28FZ4HYEtuk1fIPy7GCoAc&start=10&sa=N&sstk=Aagrsuhxqr-RBh8BFzlDzuWDa3wQ9hN-4siL5zR4RJKrdMGZmIDIJWnCKxhfv4HtobetUpJ24wrsAHHJUVcxEs_BhVtfyykHae89g&ved=2ahUKEwjB96TLqv-IAxVbUIUIHcuYAHQQ8tMDegQIBxAE&biw=1280&bih=897&dpr=1

27. Закон України «Про ратифікацію поправки до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат щодо нової статті 12bis «Зміна клімату». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1039-IX#Text>

28. Дмитрик П., Коляджин І. Методичні рекомендації до написання та захисту дипломної роботи за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. URL: <https://kag.pnu.edu.ua/metodychni-rekomendatsii/>

29. Карпати. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%B8>

30. Воропай Л.І., Куниця М.О. Українські Карпати: Фізико-географічний нарис. Київ: Радянська школа, 1966.189с.

31. Українські Карпати. <https://geografiamozil2.jimdofree.com/%D0%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0/%D1%83%D0%A%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96-%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%B8/>

32. Андріанов М.С. Клімат / В кн. Природа Українських Карпат. Львів: Вид-во Львівськ. ун-ту, 1968. С. 87–101.

33. Гірські природні комплекси України. URL: <http://zno.academia.in.ua/mod/book/view.php?id=2443>
34. Порадник карпатського лісівника /За ред. Чернявського М.В. Івано-Франківськ: Фоліант. 2008. 368с.
35. Про затвердження показників регіональних нормативів оптимальної лісистості території і мінімально необхідної захисної лісистості агроландшафтів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-21#Text>
36. Карпатський регіон: актуальні проблеми та перспективи розвитку. Том 1. Екологічна безпека та природно-ресурсний потенціал. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20130001.pdf>
37. Стойко С. М., Одинак Я.П. Букові леса. // Украинские Карпаты. Природа. Киев: Наукова думка, 1988. С. 72-77.
38. Голубец М. А., Милкина Л. И. Растительность. //Украинские Карпаты. Природа. Киев: Наукова думка, 1988. С. 51-63.
39. Стойко С. М. Дубовые леса из дуба скального. // Украинские Карпаты. Природа. Киев: Наукова думка, 1988. С. 63-72.
41. Порадник карпатського лісівника /За ред. Чернявського М.В. Івано-Франківськ: Фоліант. 2008. 368с.
42. Гірські природні комплекси України. URL: <http://zno.academia.in.ua/mod/book/view.php?id=2443>
43. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2007-%D0%BF#Text>
44. Гудима В. Д., Парпан Т. В., Пліхтяк П. П. Функціонально-цільова та вікова структура гірських лісів Українських Карпат. Лісівництво і агролісомеліорація. Вип. 133. 2018. С. 71-77.
45. Наближене до природи та багатофункціональне ведення лісового господарства в Карпатському регіоні України та Словаччини /За ред. Криницького Г.Т., Чернявського М.В. Ужгород: Коло, 2014. 278с.

46. Черневий Ю.І., Третяк П.Р. Приріст старовікових деревостанів та його екологічне значення. Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20.9. С. 70-77
47. Фурдичко О. Карпатські ліси: проблеми екологічної безпеки і сталого розвитку гірського регіону. Львів: Бібльос, 2002. 192с.
48. Інформація щодо показників українських лісів та напрямків покращення процесів лісокористування. URL: <https://komekolog.rada.gov.ua/uploads/documents/36974.pdf>
49. Структура. URL: <https://e-forest.gov.ua/struktura/>
50. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: <https://forest.gov.ua/struktura-galuzi/teritorialni-organi>
51. Про підписання Протоколу про стале управління лісами до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/244277509>
52. 27 травня 2011 року в м. Братислава (Словаччина) Голова Державного агентства лісових ресурсів України підписав Протокол про стале управління лісами в рамках Карпатської конвенції. URL: <https://lvivlis.gov.ua/news?id=752>
53. Протокол про стале управління лісами до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_532#Text
54. Полякова Л.В. Карпатська конвенція. Для лісів Карпат узгоджено напрями розвитку. Лісовий і мисливський журнал. 2011. №3. С. 2-3.
55. Закон України. Про ратифікацію Протоколу про стале управління лісами до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат. 16 жовтня 2012 року № 5432-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5432-17#Text>
56. Strategic action plan for the implementation of the protocol on sustainable forest management (Bratislava, 2011) to the Framework convention on the protection and sustainable development of the Carpathians. URL:

http://www.carpathianconvention.org/tl_files/carpathiancon/Downloads/03%20Meetings%20and%20Events/COP/2014_COP4_Mikulov/Follow%20Up/DOC11_Forest%20SAP%20FINAL_26SepCOP4.pdf

57. Коржов В. Л., Полякова Л. В. Стратегічні завдання розвитку лісового сектору Карпат. Наукові праці Лісівничої академії наук України. 2014. Вип. 12. С. 266-270.

58. Стратегія виконання Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат /Розпорядження КМ України від 16.01.2007р. №11-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/62848382>

59. Державна програма розвитку регіону українських Карпат на 2020-2022 роки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-programi-rozvitku-regionu-ukrayinskih-karpat-na-20202022-roki-i201019>

60. Полякова Л. Світові підходи. Міжнародне співробітництво Держлісагентства України – підсумки та перспективи. Лісовий і мисливський журнал. 2012. №1. С. 8-10.

61. Полякова Л. В. Внесок Держкомлісгоспу у виконання Карпатської конвенції. Лісівництво і агролісомеліорація. Харків: УкрНДІЛГА. 2008. Вип. 114. С. 3-6.

62. Гопкало В. Стратегія дій. Виконання вимог Карпатської конвенції як запорука сталого лісоуправління в Карпатах. Лісовий і мисливський журнал. 2019. №6. С. 11-14.

Додаток А

Лист Держлісагентства щодо надання звітності про виконання
вимог Стратегічного плану

В. Корсін
№ 06-22/5122-14

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
Держлісагентство України

вул. Шота Руставелі, 9-А, м. Київ, 01601, тел. 235-55-06, 226-32-53, телетайп 132271 падуб,
факс (044)235-77-24 E-mail: admin@dklg.gov.ua Код ЄДРПОУ 37507901

17.10.2014 № 06-22/5122-14 На № _____ від _____

Щодо виконання Стратегічного плану стосовно впровадження Протоколу про стале управління лісами до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат

Закарпатське, Івано-Франківське, Чернівецьке, Львівське ОУЛМГ
Копія: УкрНДІгірліс

21 жовтня 2013 року набрав чинності Протокол про стале управління лісами в рамках Карпатської конвенції, ратифікований Законом України від 16 жовтня 2012 року №5432-VI «Про ратифікацію Протоколу про стале управління лісами до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат».

В ході 4-ї наради Конференції Сторін Карпатської конвенції, що відбулась 23-25 вересня 2014 року, затверджений Стратегічний план стосовно впровадження Протоколу про стале управління лісами до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат (Стратегічний план), а також Критерії та індикатори визначення пралісів Карпат (неофіційний переклад додається).

Прошу, в межах компетенції, розробити заходи з виконання Стратегічного плану.

Звіт з виконання зазначених заходів надавати щорічно із річним звітом за формою, що додається.

Додатки:

1. Неофіційний переклад Стратегічного плану — на 17 арк.;
2. Критерії та індикатори визначення пралісів Карпат — на 2 арк.;
3. Форма плану впровадження Стратегічного плану — на 1 арк.

Заступник Голови

В.І.Атаманчук

Полякова 234-26-35

Додаток Б

Звіт з виконання Стратегічного плану дій

ЗВІТ

з виконання Стратегічного плану дій стосовно впровадження Протоколу про
стале управління лісами до Рамкової конвенції про охорону та сталий
розвиток Карпат за 2017 рік

Івано –Франківське обласне управління лісового та мисливського
господарства

Мета	Захід	Зміст виконаних робіт
МЕТА 4 – Підтримання та розширення лісового покриву	Захід 4.1. Вживати заходів щодо підтримки існуючого лісового покриву завдяки збалансованому лісоуправлінню та просторовому плануванню.	Лісовідновні роботи проведено на площі 3256 га. Посадку та посів лісових культур в лісовому фонді виконано на площі 1274 га. Збережено самосів і підріст у кількості достатній для відтворення природним шляхом на площі 1982 га.
	Захід 4.2. Проведення заходів, якщо необхідно, для збільшення лісового покриву, беручи до уваги високу екологічну значимість ареалів системи Натура 2000 та інших цілей Карпатської конвенції і Протоколів до неї.	-
МЕТА 6 – Управління лісами в охоронних територіях та ідентифікація та захист природних лісів та особливо – пралісів	Захід 6.1. Запроваджувати заходи щодо ідентифікації та охорони природних лісів та особливо пралісів завдяки створенню національних/трансграничних охоронних територій достатньої кількості та розміру та/або інших спеціальних заходів охорони.	Здійснені організаційно-технічні заходи щодо збору, аналізу та оновлення вихідних даних для ідентифікації пралісів і старовікових лісів на лісових підприємствах.
МЕТА 9 – Покращення лісотранспортної інфраструктури гірських лісів	Захід 9.1. Вжити заходів стосовно будівництва нових лісових автодоріг у гірських лісах, де це є необхідним та покращення технічного стану наявних.	На протязі року лісовими підприємствами збудовано 36 км та виконано капітальний ремонт 25,1 км лісових автодоріг.
	Захід 9.2. Вжити заходів щодо оптимізації способів первинного транспортування деревини.	Організовано виконання лісосічних робіт із застосуванням мобільної канатної лісотранспортної установки MOZ- 300 в

		ДП «Вигодське лісове господарство»
МЕТА 15 – Спільні програми і проекти	Захід 15.1. Беруть активну участь відповідно до потреб і можливостей кожної із Сторін, у загальних програмах і проектах з діяльності, яка спільно проводиться Сторонами в Карпатах.	В 2017 році працівники управління приймали участь в роботі завершальної конференції міжнародного проекту «FORSOC: Ліси для суспільства – ліси без бар’єрів», який відбувся 27-28 квітня 2017р. в м. Кошицях (Словаччина) Розроблена технічної документації з удосконалення лісової інфраструктури в ДП «Вигодське лісове господарство», на основі чого підготовлені, спільно із ДП «Ужгородське лісове господарство» і ГО «Форза», матеріали міжнародного проекту "Шляхи до здорових лісів: посилення стійкості, життєздатності й адаптаційної спроможності лісів в прикордонних регіонах України та Словаччини" в рамках першого конкурсу заявок Великих інфраструктурних проектів Програми транскордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства УГОРЩИНА-СЛОВАЧЧИНА-РУМУНІЯ-УКРАЇНА 2014-2020, тематична ціль 6 «Захист навколишнього середовища, пом’якшення наслідків та адаптація до зміни клімату».